Principatele Române înaintea Europei: o carte-manifest a principelui Gheorghe Bibescu

Prof. univ. dr. GHEORGHE BICHICEAN
Univ. „Petru Maior" Târgu-Mureş

Abstract

Romanian Principalities in Front of Europe: A Manifest-Book of Prince Gheorghe Bibescu

The purpose of this paper is to reveal a book of small dimensions that can be found today at „Astra" Library from Sibiu. It has been first writen in French, in 1856, in the context of the Peace Conference from Paris, by Gheorghe Bibescu, the former ruler of Wallachia, who signed it with the pseudonym Sanejouand; one year later, it has been translated into Romanian and published by using the Cyrillic alphabet.

The book has not been known so far and its importance consists on revealing Gheorghe Bibescu's attitude towards unity, so as his knowledge on Romanian history, as we may conclude by considering the historical, political and legal arguments he has brought out.

Keywords: *Romanian Principalities, Gheorghe Bibescu, 1856, Romanian unity, "Astra" Library, Sibiu.*

În colecţiile speciale ale Bibliotecii ASTRA din Sibiu - Cota C.l./88, nr. inventar 2715 - se găseşte o carte de mici dimensiuni, care mi-a atras atenţia de la început prin titlu (***Principatele Române înaintea Europei***), prin conţinutul şi mesajul său, prin momentul redactării şi publicării. Cartea a fost scrisă de Gheorghe Dimitrie Bibescu, principe al Ţării Româneşti în perioada 1842-1848.[1]

Gheorghe Bibescu a scris şi publicat această carte în anul 1856 la Paris, în momentul desfăşurării Conferinţei de pace care a urmat războiului Crimeei (1853-1856). Conferinţa de la Paris s-a reunit în perioada 25 februarie - 30 martie 1856, fiind prezidată de contele

[1] Gheorghe Bibescu s-a născut la Craiova în anul 1804 şi a murit la Paris, la 1 iunie 1873.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Walewski, ministrul de externe al Franţei. Rusia a fost marea perdantă în urma războiului şi a hotărârilor Conferinţei. La Paris s-a proclamat autonomia Principatelor Române, supunându-se hotărârii unirea Moldovei cu Ţara Românească şi internaţionalizarea Dunării. Rusia, care nu mai conta ca putere în Europa, era obligată să retrocedeze Moldovei trei judeţe din sudul Basarabiei (anexate cu „bunăvoinţa" Turciei prin pacea de la Bucureşti, în 1812), adică Bolgrad, Cahul şi Ismail. Un adevărat act de justeţe ar fi impus ca întreg teritoriul dintre Prut şi Nistru să revină Moldovei.

Discuţiile aprinse şi interesele divergente în privinţa unirii Principatelor Române au împărţit marile puteri în trei tabere. Franţa, prin glasul contelui Walewski, Rusia - care, ca ţară învinsă, dorea să obţină o pace cât mai puţin defavorabilă -, Prusia şi Italia (ambele urmărind scopuri identice, adică realizarea unităţii politice) s-au pronunţat fără rezerve pentru unirea Principatelor; Anglia s-a pronunţat cu rezerve, ştiut fiind faptul că ori de câte ori se redeschidea „problema orientală," interesele ei puteau fi atinse prin împărţirea „moştenirii Imperiului otoman;" Austria şi Turcia au fost de la început împotrivă, ambele fiind „beneficiare" ale stăpânirii unor teritorii româneşti de importanţă majoră pentru imperiile lor, susţinând că „popoarele" celor două Principate nu doresc unirea. De aceea s-a hotărât consultarea lor în cadrul Divanurilor Ad-hoc, organe consultative cu reprezentare socială largă. Falsificarea alegerilor în Moldova de către caimacamul Nicolae Vogoride a provocat un adevărat scandal diplomatic, iar un nou război a putut fi evitat doar prin compromisul realizat de Franţa şi Anglia, în urma întâlnirii dintre suveranii celor două ţări la Osborne. În ciuda manevrelor Turciei şi a hotărârii Conferinţei de la Paris din 1858, cele două Principate Române s-au unit, prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn la 5 şi respectiv 24 ianuarie 1859 (Iaşi şi, respectiv, Bucureşti).

În acest context, fostul principe al Ţării Româneşti, Gheorghe Bibescu, s-a dovedit a fi un adevărat apărător al idealurilor de unire ale celor două Principate dunărene, inflamând prin mesajul său spiritele unioniste şi dovedindu-se un foarte bun cunoscător al istoriei românilor. Argumentele pro-unioniste pe care le aduce sunt de ordin istoric, juridic şi politic, subliniind statutul politico-juridic al Principatelor române de-a lungul veacurilor în raporturile cu Înalta Poartă şi cu celelalte mari puteri europene interesate mai mult în promovarea propriilor interese în spaţiul

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

românesc, devenit loc de intersectare a rivalităţilor acestora, care au îmbrăcat de cele mai multe forme violente.

Scrisă într-o primă ediţie în limba franceză, cu titlul ***Les Principautés roumains devant l'Europe***, semnată cu pseudonimul Sanejouand, cartea a fost tradusă în româneşte un an mai târziu sub titlul ***Principatele Române înaintea Europei*** (Paris, Amyot, 8, Rue de la Paix, 1857). Această carte a fost semnalată de Nicolae Iorga în lucrarea ***Istoria literaturii româneşti în sec. al XIX-lea*** (vol. III, 1909, p. 78), de Lucian Predescu în ***Enciclopedia Cugetarea*** (Bucureşti, 1940), iar mai târziu de Mihail Straje, în ***Dicţionar de pseudonime, alonime, anagrame, asteronime, criptonime ale scriitorilor şi publiciştilor români***" (Bucureşti, Ed. Minerva, 1973, p. 69).

Scrierea, textul slavo-român, evidenţiind o combinare a caracterelor slave cu cele latineşti, dovedeşte că ne aflăm în perioada de tranziţie spre adoptarea alfabetului latin.

Interesul pentru această lucrare este, în opinia noastră, de o mare actualitate, cartea nefiind semnalată între luările de poziţie pro-unioniste din perioada premergătoare unirii. Cartea dezvăluie în acelaşi timp caracterul principelui Gheorghe Bibescu care, deşi nevoit să abandoneze tronul Ţării Româneşti la 1848, s-a dovedit fidel cauzei româneşti a Unirii de la 1859.

I. TRANSLITERAŢIE

PRINKIPATELE ROMÎNE ÎNAINTEA EUROP□.

trad8k□ie DU□E SANEJOUAND.

PARIS, AMYOT, 8, RUE DE LA PAIX, 1857.

□8blikînd a□este foi as8□ra □rin□i□atelor Romîne, am a□8t dre□t □int□ a□□rarea 8n8i □rin□i□ sakr8, a□ela al inde□endin□ii □o□oarelor □i al res□ektăl8i na□ionalit□□ilor.

Dest8le a□ionalit□□i s8a8 stins din E8ro□a. Fiind-k□ a mai r□mas 8na □e kare traktatele □ele mai □ekî, □rek8m □i □ele mai no8i, □i mai k8 seam□ traktat8l de □aris, o □pote□e, rek8noskîndso □i □arantînd8o, □el □8□in a□easta fi□ □es□ektat□, □i atît □8terea kît □i intri□a r□mîie f□r□ de res8ltat din ınaintea dre□t8l8i.

□□rile, a k□ror ka8z□ dorim s□ a□□r□m, ne sînt k8nosk8te. O □etre□ere îndel8n□at□ în □rin□i□ate, □i 8n st8di8 serios al st□rii □o□sla□iilor, al n□ra□8rilor, al □radsl8i de □i□ilisa□ie, ne □8n8 în stare a trata a□east□ kestie, de n8 k8 talent, □el □8□in k8 s8k□es, □entr8 □eea □e se atin□e de ade□□r8rile istori□e, □i □oate de j8ste□a obser□□rilor mele.

□8tea-□om oare l8mina îdest8l o desbatere atît de im□ortent□ □entr8 Romînia, □i a-î □l□ti ast-fel, d8□e □8terile mele, datoria os□italit□□i!

De□embri8, 1856

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

PRINKIPATELE ROMÎNE ÎNNAINTEA EUROPII.

Partea întii8.

I.

Kestia or□anizа□ii □rin□i□atelor de kare □enim astа□zi s□ □orbim □8blik8l8i, e 8na din a□elea kare traktat8l □aris8l8i a es□8s, f□r□ s-o hot□rask□.

Desb□t8t□ de maï m8lte orï de □ele maï im□ortante or□ane ale □resiï □eriodi□e, tratat□ □rin re□iste, □rin bro□8re □i k□r□i. A r□mas k8 toate a□estea înk□ □în□ ak□m obsk8r□ □i nek8nosk8t□.

Di□loma□ii □i oamenii de Stat, ad8na□i k8 solemnitate la Kon□res8l din □aris, □□rea8 k□ n8 se înkred8 □ro□riilor lor l8minï, □rel8n□ind o sol8□ie □e kare omni□oten□a lor î□ □8nea8 în □azi□ie d'a o deslega.

8rmeaz□ s□ ne întristа□m d'ast□ □rel8n□ire? sa8 8rmeaz□ din kontra s□ fim m8l□8mi□i? negre□it, în asemenea îm□rejъr□ri, ori □e întîrziere e fatal□. □rin□i□atele Romîne s8s□in□ ad□st□rii □i nerî□darea lor e k8 atît maï □iie □i maï le□itim□, k8 kît agonia ad□st□rii □i nesi□8ran□a kestiilor □itale, □entr8 ele, se adaog□ □rin îndel8n□itele s8ferin□e ale ok8□a□ii streine. □entr8 to□ï, afar□ de Romîni, r□s□oi8l □i relele sale a8 în□etat. □□mîntъl R8sii, *□stere beli□erant□*, este liber, □i al Moldo-Pomîniï, *de □i ne8tr8*, e înk□ d8□e înkeerea □□□ii ok8□at de armiile streine. Ast□ ok8□a□ie, □rin□i□atele n'a8 □ro□okat'o; □i n'are ni□ï 8n □retest, d8□e k8m n'are nikï 8n dre□t.

E8ro□a ok□identa□, kare n'a intrat în Bosfor de kît ka s□ r□s□8nz□ tre□eri □r8t8l8ï, □oate ea dar s□ îng□d8e A8stria□ilor □eea □e, din kontra, din □artea R8□ilor □ri□ea ka *kas□s belli?* Moldo-Romîniea n8 s'a mînt8it de □rotektorat8l □ar8l8ï, de kît ka s□ intre s8bt alt □rotektorat no8, □e în îm□rejъr□rile de fa□□, se □oate □ri□i ka o ade□□rat□ a□□sare?

Bedea-□a ea oare, dre□t8rile □i □ri□ele□iele sale, nekontestate de nimenï, k□lkate d8□e 8n r□sboiъ între□rins □entr8 s8s□inerea dre□t8rilor?

II.

Fiind-k□ armia Anglo-Fran□ez□ a8 e□ak8at Krimeea, n8 treb8e s□ kredem k□ r□sboi8l s'a8 sfîr□it. Kîm□8l de b□t□lie s'a str□m8tat, □i armiile n8 maï sînt a□elea□i; dar r□sboi8l exist□ înk□, 8n r□sboi8 s8rd, □lin de fine□□ □i strate□ie, aï k□ror n8maï taktikï a8 skimbat n8mele; Generalilor le a8 s8k□edat □oliti□ii.

Moldo-Romîniea e ast□zï kîm□8l b□t□lieï, sa8 maï bine kîm□8l intri□elor. A□easta e soarta astop nenoro□ite □□rï de kît□-□a □reme înkoa□e. □azi□iea □eorafik□ es□lik□ îndest8l trista sa stare.

Sit8at□ între treï mari im□eriurï, fie-kare dintr'însele a8 dorit s'o kotr8eask□.

T8r□iea are dre□t8rï de *st□□eranitate*, □e kare ka8t□ nekontenit ale skimba în dre□t8rï de *s□□eranitate*.

R8siea s8s□in□ d8□□ dre□t8rile de □rotektorat □e dobîndise □i □e kare le a □erd8t.

A8stria ar □oi □i dînsa s□ konfis□e în benefi□i8l ei dre□t8rile □e a □erd8t R8siea.

8n Stat slab n8 □ate fi f□r□ □ag8ba sa îm□res8rat din toate □□r□ile de treï stat8rï mari. □oloniea k□z8; Moldo-Romîniea se afl□ deja în agonie.

□rintr'o gre□eal□ a R8sieï, E8ro□a ok□identa□ □e dormea, deskise okiï. Fran□a □i Englitera s□ ba□e înk□ bine de seam□ ! A birъi n8 este nimik, dak□ □ine-□a n8 □tie s□ asig8re fr8ktele birъin□eï. În zadar s'ar fi □□rsat atîta sîn□e, daka ka8zele r□sboi8l8ï ar eksista înk□, daka dre□tatea □i ek8itatea n8 □or dobîndi le□itima lor8 îndest8lare, daka no8ï ambi□iï □or maï strika înk□ □a□ea E8ro□iï. □e r8inele □ekilor8 traktate, e de treb8in□□ a se zidi 8n8 edifi□i8 teme□nik8, □i edifi□i8l8 n8 □a fi astfel8 de kît8 kînd □a a□ea de baz8 dre□t8l8 □o□oarelor8, □i kînd maï nainte de toate kon□en□iile □ele no8ï □or8 res□ekta dre□t8rile □ele □ekï.

III.

Din treï marï Im□eriurï □e m□rinesk □rin□i□atele, n8maï 8n8l are oare-kare dre□t8rï as8r□-le: a□esta este T8r□iea, îns□ □i a□ele dre□t8rï sînt m□rinite l□m8rit □rin ka□it8la□iile de la kare î□i trag ori□ina.

□el dintî8 traktat81 al Moldo-Romîniï e de la an8l 1393; □i f8 înkeeat la Niko□oli între Mir□ea întîi8 □i baiazet întîi8. Al Molda□ii dat□ de la an8l 1513, s8bskris de □rin□8l □ogdan □i s8ltan8l Selim I-8l.

□e ko□rindea8 a□ele traktate? □e dre□t8rï akorda8 ele □□r□ilor kontraktante? Iat□ □e e de treb8in□□ s□ □re□is□m k8 essaktitate.

Traktatele a□estea asig8ra8 □rin□i□atelor: Nek8tro□irea □□mîntъl8ï, o□rind □e orï □e M8s8lman d'a intra în □ar□ f□r□ de □ri□in□ bine-k8întat□, □i f□r□ de □oea G8□ern8l8i □□ri;

□□strarea reli□ieï, □i de□□rtarea k8lt8l8ï maxometan;

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Dreptul d'a se gîderna dîn droriile lor leği, fîră de amestekul gîvernului Otoman întru nimik în trebile din lăntru ale prinţipatelor;

Dreptul d'a alea prinţi kreştinï, aleşi de Eliskopiï şi boierii Ţării, şi dreptul alestor prinţipii de viaţă şi de moarte asîra supîrilor lor, kum şi a deklara rîsboiu sau a înkeea paţe.

În skimbul alestor garanţii, la kare se adăoga din partea Porţii îndatorirea d'a proteţe prinţipatele, alestea din urmă se îndatoraă, şi din partele, a lăsti un tribut anual şi a rekunoaşte supremaţiea Săltanului asîra Săeranilor lor.

Iată kare fură konţenţiile între prinţipate şi poarta Otomanî; negreşit kă poarta tratînd în alest kip kă dînsele, trata de bun poe a eï, kăţi este tiut kă ea era atunţi în kulmea păterii sale, şi kă, în lok d'a priimi leği, ea le dikta altora.

IV.

Poarta, kare trebui s'o mărturisim, n'a kontestat niţi odată în prinţipii dreptările şi priţileţiele prinţipatelor, ea le a kălkat adesea în piţioare prin faţte. În lok d'a merita şi d'aţi atraţe simpatiile Romînilor prin resţektarea traktatelor şi îndeplinirea kă skumpătate a îndatoririlor sale, ea însufla neînkrederea kălkînd mai mălte klaăse esenţiale ale stăslaţiilor. Ea kotroli pămîntul Romînï, rădikă fortereţe pe kare le okăpa, kă garnizone kare sokotindăse în pămînt prejmejuesk, înrăutia îmrejurî jafurî şi omorîrî. Mai în urmă îndeplinind poinţa sa la dreptul pe rekunoskăse formal prinţipatelor d'a aleţe însele pe pefţi lor, ea skimbă pe prinţipii pămînteni prin prinţipï streinï.

Astă politikă atît de pătămătoare intereselor porţii prekît şi de rea kredinţă, aă rezăltatul pe urma sî aibă. Romîniea, aăsată kă asprime, kaută un reazăm pe lîngă păterile kreştine pe o înkonjura. Prinţipul Romînii, prînkoleanul, se îndreptă mai întîiă kătre Austria, dar mai pe urmă atras de birăinţele lui petre pel mare, kare îi făgădăise ka şi prinţipii Moldaţii, Kantemir, indepenţenţa prinţipatelor, se îndreptă kătre aţesta şi se îndatoră a-ï păne la dispoziţie un korp de armie d'ajutor şi a-i aproziona tot într'o preme şi armia lui.

Epenimentele aţestui rîsboiu sunt kunoskute. Petre pel mare înkee kă poarta traktatul de la Prut; şi mălţumit kă-şi skopul armiea sa, pornsi d'amîndoï aliaţi rîsbunării porţi. Kantemir făţi în Rusiea, iar pe prînkoleanul îl tţeară la Konstantinopol împreună kă treï fiï ai săi.

Astă alianţă kă streinii, la kare Romîni se pazseră din nenoroţire supuşi prin mari săferinţe, urma să fie o mîntuitoare preţestire pentru poartă. Se folosi poarta de dînsa saă nă? Îşi skimbă ea politika? Se neţoi să întoarkă spre dînsa inimile Romînilor prin essekutarea îndatoririlor pe kontraktase, şi resţektarea dreptărilor pe kezăşise? Din nenoroţire nu: Dekaţitarea prînkoleanului fă semnalul unei perioade şi mai fatală. Atunţi înţepe îndelungata serie a prinţilor Fanarioţi, - arendaţi mai bine de kît prinţi, - numiţi de poartă kă titlă de *beiă*, konfiskînd ast-fel pekiul dreptul al prinţipatelor, adikă aţela d'aţi numi Domnitorii.

Kare fă administraţia Fanarioţilor? Ea se poate karakteriza în dosă kăinte, *înzăstorî şi jefuitorî*. Libertatea politikă peri dinpreună kă armiea Romînă şi adunările obşteşti; dreptatea se kumpăra kă banî, komerţul înpetase, poarta luoa din part prodăktele kă prelul pe ea însăşi xotăra, aprikăltura aă aţeeaşi soart ka şi armia şi adunarea obşteaskă: proprietarul ka şi pranul eraă deskrajaţi de dajdii. Adăogînd la aţestea liusa de komunikaţie şi tîlxuriile, aţesta era preskurt tristul tablou al stări prinţipatelor supt Găvernul Fanarioţilor, al kăror nume, kiar astăzi, nu este pronunţat dekît kă groazî şi desgust în Romîniea.

Aţeastă tristă perioadă ţine mai mălt dekît un peak, în premea kurăia 36 Domnî furî imăşi numai Romînii, adeprate liţitorî pe'i săţser toate păterile furî milă.

Atîtea miserii urma neaprat s'adukă reţolta. Ea isbukni la *1821*, în aţelaşi timp kă reţoluţiea Greţii, şi sosirea lui Ipsilante în prinţipate. Romîni înşi deklarară de la înţepăt, kă kauza Greţilor pe poea să tragă pe Romîni kă dînşi, nu era kauza Romînilor şi kă skopul lor reţoltîndu-se nu era de-a se traţe de sub sţeranitatea porţi, şi aţela de-a skutura tiraniea Domnilor streinï, şi de a reintra în pekile lor dreptări pe li se kălkase.

Turţiea dar n'aă niţi o greştate d'a înţepăi elementul reţoluţionar grek în prinţipate, şi Săltanul printr'o skimbare a politiţii, arătîndu-se, kredinţioşilor Romîni, leal pekilor kapitulaţii, deklară, printr'un Xati-şerif, hotărîrea sa d'a înkrede în piitor pămîntenilor kîrma prinţipatelor.

Turţia ar fi fukut bine atunţi d'a komplekta oştera pe înţepăse, şi d'a epakua prinţipatele, kăpă lăsînd o armie de okupaţie, ea dete Rusiei un prilej, pe kare aţeasta din urmă pe mălt îl kăuta, d'a interveni în faoarea Moldo-Romînilor.

V.

Desbătînd kă iskusinţa aţeastă jăstă kauză a prinţipatelor, kabinetul de Sant Petres-burg reklamă epakuarea teritoriălui Romîn de trupele Otomane. Konpenţiea de la Akerman între Rusiea şi poarta fă rezăltatul aţestii reklamaţii (1826). Se ştea, între altele, şi aţeastă însemnată klauză:

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Osłodariĭ (saș łoełozi) se łor alełe în amîndoł aleste łłrî de adșnłrile łenerale ale diłanelor, dintre boeriĭ łłmîntenĭ. Ei łor łriimi întłrirea de la łoartł... Nș łot sł fie dełłrtałĭ de kît kș łriimirea Rșsiĭ. În kaz de skoatere, demisionare saș moarte a șnșia din domnĭ interimșl se ła kîrmși de Kaimakamĭ nșmiĭ de diłanșl łrinłiłatelor." Rșsiea nș deklarase atșnłĭ łentrș întîia oarł kł se interesł de soarta łrinłiłatelor. Maĭ de mșlte orĭ, łi înkł de la 1774, în traktatșl de la Kainarłĭ łi în łele de la Iałĭ (1812), łrotestase în fałoarea łriłilełiilor lor.

De este o łatorie a fi łine-ła drełt, kiar kș łrłjmałșl sș, ałeastł łatorie e maĭ sfîntł în șrma șnei birșinłĭ. Kł Rșsiea ar fi dorit înkorłorarea Romînieĭ kș statșl sș, niłĭ nșmai înkałe îndoialł. Dar łeea łe trebșe sł młrtșrisim, este, fiindkł adełłrșl are łi el łrerogatiłele sale, kł amestekșl Rșilor în łrinłiłate a fost din originł łi łînł maĭ înkoałe bine-łoitor łi okrotitor Romînilor. Orĭ kare ar fi fost skoșrile lor askșnse łi łederile ambiłioase łe ałeaș łrotełînd łrinłiłatele łi stłrșind în a sșsłine aștonomia lor, nș ne łștemołri kș toate ałestea, d'a nș młrtșrisi kł Rșsiea a ałłrat mșlt timł, łi kș efikałitate, niłte drełtșrĭ łe kare łoarta le kłlkase în łiłioare.

Ar fi oare drełt a esłloata astłzĭ, în desfałoarea łrinłiłatelor, temerea łe însșfla kș drełt kșłînt ambiłia rșsł înaintea rłsboișlșĭ, nș nșmaĭ ka sł nș li se dea nimik łi înkł ka sł li se ia łi łeia łe łrotekłia rșsł le łłstrase?

O asemenea łșrtare în łriłinła Romînilor, n'ar fi niłĭ dreałtł, niłĭ bine înłeleasł, łi în lok d'a fi łłgșbitoare Rșsieĭ, ea ar asigșra din kontra înfiinłarea inflșinłei sale, łe kare iar łșne sł łlłteaskł, ka sł zik ała, toate keltșielile rłsboișlșĭ, łsîndș-ĭ dșł lșłt într'o kondiłie łi maĭ rea de kît ałeea în kare le łșsese łrełonderenła Rșsiĭ.

Sł ne întoarłem la Istorie.

Konłenłiea de la Akerman libera łrinłiłatele de okłałiea Otomanł, łi łeea łe e maĭ mșlt, este kł ea stiłșla kł łrinłi în lok d'a fi nșmiĭ łi destitșałĭ dșł łoea łorłiĭ, se łor alełe d'akșm înnainte de nałie łe șn termin de łałte ani. Trei anĭ dșł ałeea, la traktatșl de la Adrianołole, Rșsiea reînnoi łekișl łrinłiłiș al alełeriĭ łrinłilor łe łiałł.

Ała dar, adșkîndșłi łineła aminte de miseria łe domnea în łrinłiłate łrin deasa nșmire la tron a arendałilor fanariołi, ła młrtșrisi orĭ-kare i'ar fi łrinłiłele łolitiłe, kł drełtșl d'a alełe łrinłiĭ łi întinderea datł îndelșnłłriĭ łștereĭ lor, eraș doł adełłrate łrogrese. łrintr'ałeasta se asigșra oare kare stabilitate łrołinłiilor bșnșite de łolitika skimbłtoare a sșzeranșlșĭ. Rșsiea łrofita kș iskșsinłł de grełalele łorłi łi le întorłea kș iskșsinłł în fałoarea łolitiłiĭ sale. łrinłiłatele łrin șrmare îĭ fșrł datoare restașrarea łi garanłiea łriłelełielor lor, łi maĭ în șrmł łentrș stabilirea bșneĭ orîndșieli ł'a șneĭ łrosłeritłłi relatiłe.

De łe Tșrłiea n'a lșoat iniłiatła șneĭ asemenea łolitiłe? De łe n'a înłeles ea kł adełłratșl eĭ interes era d'a łroteja łe Romînĭ, ast-fel în kît sł nș maĭ aibł trebșinłł d'o altł łrotekłie? Kșm nș s'ar fi inflșenłat łrinłiłatele de o łrotekłie kare nș se manifesta la înłeșt de kît kș bine-fałerĭ?

La 1828, se deklarł rłsboișl între Rșsiea łi łoarta. Armiea rșsł, în nșmłr de 100,000 oamenĭ, trekș łrștșl, Mareałșl Bitgenstain intrł în Iałĭ, detronł łe Domn łi adresł Moldo-Romînilor o łroklamałie łe'i înłtiinła kł o administrałie łentralł ła fi institșitł sșbt łrezidenłia kontelși łalen. Ałeastł łroklamałie fłłdșea łrinłiłatelor łałea łe kare o doreaș, bine-fałerea asigșratł a șneĭ esistenłe lełitime łi statorniłe, łi łłstrarea tștșlor łriłilełielor lor. łșkșrełti se okłarł ka łi Iałi, łi la 16 Maiș, kontele łalen se ałeazł în noșile sale fșnkłiĭ. Trebșie sł înłetłm a deskrie starea łrinłiłatelor în łremea rłsboișlșĭ. łișmł, foamete, ełizootie, șn frig nesșferit, łi în sfîrșit toate relele se łłreaș șnite kș ałelea ale rłsboișlșĭ.

łałea se sșb-skrise la Adrianołole la 14 Sełtemłrie 1829.

În łriłinła łrinłiłatelor romîne, traktatșl de la Adrianołole fș o noș łi solemnelł konsfinłire a aștonomiei łia drełtșrilor lor.

Osłoradșl, al kłrșĭ termen era fiksat łe łałte ani, se hotłrî łe łieałł. Kanalșl Dșnłri łînł la șnirea sa kș łrștșl fș łreskris de xotar al łrinłiłatelor. Artikolșl al V-lea maĭ kș seamł imłortant łreskriea: „łrinłiłatele, Romîniea łi Moldała, łșindș-se łrintr'o *kałitșłałie* sșb sșzeranitatea łorłi, łi Rșsiea garantînd łrosłeritatea lor, se înłelełe kł ele îłi łor łłstra toate łriłilełiele łi imșnitłłile de maĭ 'nainte, łi se łor bșkșra de essersarea reliłiĭ lor, kș o sekșritate komłlektł, de o administrałie *indełendentł* łi *nałionalł*, łi d'o întreagł libertate de komerł." De ła obserła łineła kș lșare aminte ła łedea kł traktatșl de Adrianołole nș stiłșla noși drełtșrĭ łentrș Romîni, ałeasta era o rekșnoałtere łrełisł łi solemnelł a łekilor lor libertłłi.

În łirștea ałelșiałi traktat o komisie se adșnł la łșkșrełti ka sł rediłeze Regșlamentșl organik łe șrma sł fie karta saș konstitșiea łłrilor.

łrinłșl ales dșł disłoziłiile date de Regșlament nș era șn łrinł absolșt, łi șrma sł administreze kș konkșrsșl șneĭ adșnłrĭ nałionale, kłreia i se łłstrase drełtșl d'a łota birșl, d'a fałe lełi łi d'a adresa łrinłșlși łlînłerile nałiĭ kiar alergînd la łșterile sșzeranł łi łrotektoare.

Neałłrat Regșlamentșl organik nș este idealșl konstitșieĭ șnșĭ łołol liber. Dar de ła łriłi łine-ła d'ołarte miseriea łi anarłiea în kare kłzșse łrinłiłatele în kșrs de șn łeak de arbitrariș, łi de altł łarte de łi ła arșnka okiĭ asșra ałełtiĭ sołietłłi înkł în leałłn, șnde nș se gșsełte de kît boerșl sșs łi łłranșl jos, fłrł klasa de mijlok koałtł łentrș libertate łi kare konstitșe în łłrile łililisate nałia în sine, ła rekșnoałte kł Regșlamentșl Organik al Moldo-Romînieĭ era șn mare łrogres łi o konstitșie foarte liberalł łentrș șn łołol ałezat łrin łoziłiea sa łeołrafikł între treĭ gșłerne absolște.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

De la sfîrşitul anului 1829 şi pînă la începutul anului 1834, Rusiea, ca să asigure essekutarea traktatului de Adrianopole, oksă, prin înţelegere kă Turciea, amîndoă Principiile, altăţînd lukrarea reglamentului şi şnerea sa în lukrare. Reprezentantul Rusiï, generalul Kiselef2, fă însărcinat kă administraţiea Ţării, şi ţiă atît de bine să'şi îndeplineaskă misiea, înkît guvernarea sa fă un period de reşarare pentru Romînï.

VI.

Konvenţiea de la Sankt-Petresburg terminä misiea generalului. Prin aşea konvenţie de la 29 Ianuarie 1834, se koprindea şi eşakuarea Principatelor de armiile Ruseţti; şoarta din şarteï, rekunoştea formal noua konstituţie şi se îndatora a şublika un ferman însoţit de un Xati-şerif doă luni dăe skimbul ratifikaţiilor. Xati-şeriful se şublikă şi fă o nouă konsfinţire a dreptărilor, o rekunoaştere reţetatä a indipendenţi lor administraţiă şi leţislaţiă. Principatele se zişea (Art.4) şi şor faţe în toatä libertatea toate leţile trebuinţioase administraţii lor din lăuntru, şi Moldo-Romînï se şor bukura asemenea d'o independen *leţislativ komplekt*, pentru tot ţeea ţe priveşte la lukrurile lor din lăuntru. Dăe aşeasta urma să şroţedeze la numirea Principilor; dar, în şirtuea konvenţiï de la Petresburg, amîndoă kărţile, *pentru aşea datä numai*, fükărä ele aleşerea ţe kare regulamentul organik i-o resevase naţii. Amîndoï Principi, fără dar numiţi de kărţile sţeranä şi protektoare dăe înţelegerea ţe aşără între dînsele, Mixail Sturza fă numit în Moldaţiea şi Alexandru Gika în Romîniea. Aşeastă din urmă aleţere fă nenoroşitä şi nu întîrzie mult ka să se înkredinţeze de aşeasta, şi naţia şi kărţile. Obşteaska adunare se ţăzu neţoitä a esăne printr'o adresă solemnelă ţlînţerile şări kărţilor sţeranä şi protektoarä.

Kărţile în urma ruguşiniï adunări obşteţtï, orînduir a se faţe o şerşetare administrării principatelui, în urma kăriea şoarta printr'un firman, ţe akţza ţe principul Gika, îl deşărt, imputînd-i nedreptăţile şi abuzurile ţe se sîvîrşir în şremea domniï sale3.

Atunşi şentru întîia oară se ţăse în lukrare Regulamentul organik; aleţerea principelui şentru întîiea oară se fükă subt forma konstituţională a şări.

Numele ţe eşi din urna aleţeriï naţionale fă aţela al principelui şibeskă. El domnea de şase anï kînd izbukni revoluţiea de la 1848. De la şărmurile Seneï, aşeastă revoluţie trekuse şeste Euroţa şi răsună pînă în Orient. Şibeskă neştînd ăune staţilă revoluţieï şi ne prînd să-ï fie şef se trase din domnie.

Revoluţiea romînă, şeneroasă în sine, era în împrejurările de atunşi o imitaţie şerikuloasă şentru şară, ţe prin şoziţia şi starea sa soţială nu era pregătitä la nişte asemenea şenimente.

Tristele sale rezultate nu întîrziară a se arăta, şi o îndoitä okăţie de Turşi şi Ruşi, kum şi konvenţia de la Balta-Liman (Mai 1-iu 1849) fură konkluzia revoluţiï.

Prin aşeastă konvenţie se săsţenda adunările şi în lokuli lor se adoşta *diţanele ad-hok*, ale kărora membriï, în lok d'a fi aleşi de naţie, se numeau de principe kare ăstea a'i deşărta dăă şoinţa sa. În lokul de principe aleşi ţe iaă, se numea de amîndoă kărţile doï gubernatorï ţe kărsă de şaţte anï. În aşeastă kalitate se aleseră şi se numiră Domniï Ştirbeï în Romînia, şi Gr. Gika în Moldaţia.

Konvenţia de la Balta-Liman e ţea din urmă ţe s'a înkeeat în principatele între kabinetul Sant-Petersburgului şi şoarta otoman.
Aşi se oprăţte istoria trekutului.

Partea a doua.

VII.

Din astă dăreroasă istorie, ale kăriï trăsărï principiale le-am skiţat într'un kiă reţede, kare sînt înţăţările ţe ăstem traţe, kare sînte lekţiile ţe isşorăsk şentru ăsterile esroţene în şeneral şi şentru fie-kare din tr'însele în şartikulare?

Mai 'nainte de toate rezultă kă principatele Romîne sînt *astonome*; şi kă nimenï, niï kiar şoarta, ţe le este sţeranä, n'are dreptul d'a se amesteka în trebile lor din lăuntru.

Al doilea, kă Rusiea, ka skoă d'a slăji proiktele ei de întindere şi konkistă, a garantat principatelor nişte dreptări ţe kare şoarta, fără d'ale kontesta în principiu, le kălka prin faţte.

Dakă este linieţa în dreşt de a akţza ambiţia aleï dintîiu, kaţzä evident a răsboiului trekut, trebue însă să rekunoaskă kă niï o altă ăstere ka Turciea, n'a serbit, prin greşalele sale, aşeastă ambiţie ţe era aproaţe d'ai deşenï funestă.

Aşestea sînte konsideraţiile asţra kărora insistăm.

Bom arăta în urmă kare sunte şerikolele ţe amenin astăzi principatele în dreptările şi astonomiea lor, şi tot într'o şreme şom înţerka a găsi şi tămăduirea aşestor rele.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Dșe kșm am esțșs faptele istorișe kș șea mai rișșroasș neșșrtinire, asemenea le șomș diskșta kș sinșeritate. Konklșziele noastre șor fi diktate de sentimentele dreptșți: îndrșznim a zișe kiar de înșeleșerea stșri și a intereselor șșterî lor.

Oameni de Stat aî Turșii arșnkș-ș oki asșra trekștślșî, întrebe-se kare aș fost șrișina șrogresșri inflșinșei rșseștî în șrinșiatele Romîne, și nș șor gși alt dekît abșsșrile și ekșesele șșteri gșernșlșî otoman. Abșzșrile șașilor aș silit șrinșiatele a se întoarșe sșre șșterile kreștine. Administrașiea Fanarioșilor, imșșs de șoartș în kontra kaștślașiilor și a traktatelor, a okazionat interșenșia rșs și a dat șrilej șarślșî a lșoa în șrinșiate rolșl de șrotektor și de bine-fșkștor.

Rșsiea însș, kș toatș dibșșiea ei, a fșkșt o mare greșealș amestekîndș-se într'șnș kiș șrea direkt în trebile din lșșntrș ale șrinșiatelor, a kșror afekșie aș șierdșt-o nșmai din șrișina așeasta. Șn șoșol este ka șn kal de bșnș șișș, șe kare mîna șe'l kondșșe trebșe sș fie foarte șșoarș ka sș'l șoarte de frîș fșrș d'al sșșra zșbala.

Kș kît Rșsiea eșia din rolșl ei de șrotektoare, lșînd ș'așela de sșeranș, kș kîtș mai mșlt se amesteka în gșernșl Romînii, kș atît ea îșî șierdea șoșslaritatea sa. Și din kontra, kș kît mai ășin Tșrșia fșșea sș se simș șșterea eî, kș atît mai mșlt se șterșea din inimile Romînilor șekile șrejșdișiî în kontra așeștiî șșterî, și în lokșl lor renșștea simșatiile. Traktatșl de la șalta-Liman fș șea mai însemnatș greșealș a Rșsii, kși șrintr'însșl lșa Romînilor o șarte din șrișileșiele, șe kare șrotekșiea sa fșkșse sș li se rekșnoaskș din noș. Rșsia nș se oșri aș, ea fșkș o greșealș și mai mare înkș în zioa kînd, kșlkînd în șișioare indișendinșa Romîniî, șe kare o garantase kîșși-ș anî mai înainte, deklarș în faș Eșroșiî kș ea șa ștra ka șn gașiș, șînș la îndeșlinirea șererilor sale, așeste doș șrinșiate șnde armatele sale ștrșnserș într'șn mod neleșitim.

Faptele șorbesk mai bine de kît am ștea șorbi noi; dar mai kș seamș șot arșta Tșrșiei șolitika șe șrmeazș sș aibș în șiitor în șrișinșa șrinșiatelor. Interesele ei se șnesk într'așeasta kș îndatoririle șe kare i le imșșn traktatele. Înkredinșezese șrinșiatele kș Tșrșia le șoește binele, kș este disșșs ale șroteșe, kș garanșiea astonomiei lor le șa șeni mai mșlt de la șoartș de kît de la șele-l-alte șteri, ș'atșnșî așeste șșrî în lok d'ai adșe konfșsie și aneșoinșe în lșkrșri, îș șor fi șn ajștor și o barierș kontra nșșșlirelor streine.

VIII.

Ke a fșkșt kș toate așestea Tșrșiea de kînd rșsboișl și traktatșl șarisșlșî, șe sșrimarș șrotektoratșl Rșsiș, a dat Romîniș libertatea d'aș manifesta dorinșele și trebșinșele ei?

Ea a arștat din kontra, niște tendinșe nș nșmaî de dominașie asșra șrinșiatelor, și înkș și de întrșare. În konferinșele Konstantinoșolșlșî de la 1856 Ianșarie, ea nș'ș a askșns șretenșiile d'a trata șrinșiatele ka șșmînt konkis și ka șroșinșiș fșkînd șarte integrantș din imșerișl otoman. Ea a fșkșt a se krede desfșkștș de orî șe îndatorire în șrișinșa lor în șrma kșlkșri traktatelor înkeiate kș Rșsiea, ka kșm așeste îndatorirî n'ar rezșlta din așele traktate și nș s'ar koșrinde în ele. Ea manifestș kșrat intenșiea d'a nș lșa în niș o konsiderașie (d'ar fi lșsat'o șterile streine în șoia ei) șrișeleșele restitșite șrin traktatele desșre kare șorbirșm. A deklarat șoinșa sa d'a ridika fortereșile dșrîmate, isșor a atîtor kalamitșți și șrș, șe kînd așestea esistaș! Ea șretinde sș nșmeaskș șrinș saș d'a dreptșl, saș dșe o listș de kandidaș șe șa da șara, ka sș șoatș da kșrs șekilor intriș, nestatorniș d'altș datș, și atîrnșrilor serșile ale gșernatorilor șe kare ea 'ș șa aleșe. Ea merșe și mai deșarte de kît tot-d'așna: a înșerkat ș'a isbștit a se amesteka în gșernarea din lșșntrș a șșrilor sșbt șretekst *d'a apmoniza institșiile din lșșntrș dșle timș și trebșinșele șenerale*; în sfîrșit șoarta s'a arștat disșșs a nesokoti toate dreptșrile șrinșiatelor, kiar așela șe kare le resșektase în timș trekșș șe kînd Romîniea era șrada arbitrarișlșî șorș.

A se gșverna dșe leșile lor, fșrș a adopta altele, dșe trebșinșele eșoșeî, a fost șn dreptș șe kare șrinșiatele 'ș a eksersat tot-d'așna în toatș întinderea lșî. De șa konsșlta șine-șa istoriea lor leșislatș în șeriodșl așestor șinșizeș din șrmș anî, șa rșmînea în șimire șzînd kîte modifikaș s'aș introdșs în leșislașiea lor, kît șrogres aș fșkșt în așest mik sșaiș de timș, ast mik șoșor Romîn, abia kșnoskșt Eșroșiî okșidentalș. În așeastș transformașie șrogresiș, în așeastș lșkrare din lșșntrș, oșeratș în sînșl șnei soșietș tșrbșratș de rele și intriș nekontenite, nș ședem șe nikșerî amestekșl șorșiî. Tot s'a oșerat dșș șoinșa și trebșinșele asteî soșietșiî reșrezintatș de șrinșiî și adșnșrile șrii.

Șretenșiile ilegale șe șoarta a manifestat înaintea traktatșlși de șaris, 'le a reșrodș, kș oare-kare sfialș, la Konșresșl din șaris; și în șrmș, la konferinșele din Konstantinoșol dșș șe s'a sșb-skris traktatșl de la 30 Martie.

IX.

Tșrșia a fșkșt o noș greșealș șrotestînd în kontra șrelșnșireî okșșașieî aștriașe în șrinșiate, arștînds-se, din kontra, fașorabilș așesteî șrelșnșirî.

Oameniî eî de Statș nș șșd kș astș okșșașie nș șoate așea altș efekt, dekît a faș șe Romîniî sș le șarș rș de trekșt din șrișina șeksașiilorș șrezentșlși?

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Austria se înţeală daka krede kă fără de primejdie toate sîkţede politiţii tarilorş.

În ţeneral se krede kă Statşrile ţele miăi sînt lesne de kotroţit, ăi ţlekînd de la aţest prinţiă nşmaĭ, nş se gîndeţte kă de mşlte orĭ ştterea lor konsistă kiar în proţria lor slăbiţişne. Într'altş kiă kşm am ştea esţlika resistenţa Moldo-Romînieĭ, (dakă n'am ţorbi de kît de dînsa), de a nş kădea în mîĭnile şneia din şterile ţe o înţelinesk?

Kţlkînd dreţtşrile prinţiăatelorş, ţoarta a slşjit proiktele Rşsieĭ, dîndş-ĭ prilejş de amestek în ţară ăi de proteţeare.

Rşsia, dşă ţe a pregţtit dşxşrile a îngţdş dominaţia eĭ prin bine-faţerĭ, a înţerkat în şrmă a kţlka în ăiăoare indeţendenţa prinţiăatelorş ţe ea însă-ĭ garantase; însă n'a isbştit în aţeasta.

Fţkînd aţeaăĭ înţerkare, Austria nş se adastă la aţeaăĭ neisbţndă?

Okşîînd prinţiăatele kş konsimţmîntşlş ţorăiĭ, al Franţeĭ ăi al Engliterеĭ, kş skoţş de a ţţstra neştralitatea ţţriĭ, ăi de a o skşti de okşţaţia rşsă, sşbt ţe pretekst ăi kş ţe dreţtş maĭ le okşăă astţzĭ kînd nş maĭ eksistă niăĭ şnş motiăş din ţele ţe însemnarăm? Aliată a Franţeĭ ăi a Engliteri într'şnş răsboiş a kărşĭ misie a fost d'a aţţra dreţtşrile amerinţate de pretenţiile Rşsieĭ, prekşm ăi treţerea Ărştşlşĭ, Austria ar ştea oare, fără de a da bănşeli Eşroţeĭ desţre intenţiile sale, să kalţe dreţtşrĭ ţe kare ea a ărşt să fakă ţe alţiĭ să le resţekteze?

Ţrelşnţind kş stărşinăă okşţaţia, nş ţa dobîndi altş resşltatş de kît a da bănşeli desţre bşnele'ĭ kăetărĭ ăi d'a ridika în kontra'ĭ oţinia ăşblikă, ţe niăĭ îînă astţzĭ nş ţrea 'ĭ a fost faţorabilă, din prăina ţolitiţeĭ sale oăăitoare în ţremea răsboişlşĭ. Să adţogăm înkă kă ăi de ţa fi aîînd gîndşrĭ sekrete ăi ambiţioase, aţele nţdejdĭ nş ăot izbşti întrş nimikş. ţetersbşrgş obserăă ţiena, ăi nş ţa înăţdşi să isbşteaskă în folosşl altşia koţia şnşĭ oriţinalş ţe n'a slşjit ţe Rşsia; Franţa ăi Enăţlitera, kare n'aş ţerşt resbelşlş, îăĭ ăor ţine făăţdşinţele lor, adikă de a nş ţermite şneĭ aliate, ţe niăĭ n/a tras sţada, să se băkşre singşrţ de o konkistă teritorialţ, kş kare se kalkă dreţtşrile ăi interesele ekilibrşlşĭ Eşroţeĭ, ăi a kşleţe sinţşrţ frştktele şneĭ ăiktoriĭ kare n'o kostă nimik ăi kare nş e a sa.

X.

Okşţaţia dar de astţzĭ a prinţiăatelor de armiile astriaţe, kş ţriimirea ţorăiĭ, este o a doa însemnată greţeală ţe faţe aţeastă ştere în aţşba Romînieĭ.

Din nenoroţire aţeasta nş e ţea din şrmă, ăi maĭ aţem înkă o a treia îmştare a'ĭ faţe atîtş maĭ serioasă, kş kît se atinţe maĭ mşlt de astonomia prinţiăatelor, în momentşlş aţesta kare este ţel maĭ deţisiă ăi maĭ kritik. E ţorba desţre firmanşl de konţokaţia diănelor kemate ţentrş a esţrima oţinia prinţiăatelor ăi dorinţele lor în prăinţa orţanizaţieĭ ăiitoare.

În ţirtştea aţestĭ firman, (în kontra kărşia Eşroţa n'a zis nimik ăînă akşm) prinţiăatele ţor fi ele oare konsşltate? În ţe mod ăi prin ţe organe îăĭ ţor esţrima dorinţele ăi trebşinţele lor?

Ţinăĭ komitetşrĭ, ţentrş formarea kărora nş s'aş konsşltat niăĭ leăile, niăĭ datinele, niăĭ obiţeişrile ăi gradşl de ăiăilizaţie alş ăări, ţor konstitşi fie-kare diănan. Aţeste komitetşrĭ se ţor mărţini a'ăi eksţrima dorinţele ţe se ţor examina întîi de kătre Komisiea eşroţeană; ăi, dşă ţe ţor treţe maĭ întîiş printr-aţest essamen, se ţor sşşne şnşĭ al doilea examen ăi ţor deţeni obiektşl desbaterilor şlterioare între ţoartă ăi ştterile aliate.

Însă, dşă aţeste înţerkărĭ ăi dezbaterĭ, prinţiăatelor, kare sînt ţartea interesantă ăi prinţiăală între'aţeastă desbatere, li se ţor da ţel ştăin dreţtşl d'a aţea reţrezentanăĭ, komisarĭ, saş maĭ bine aţokaăĭ în konferinţele ţe se ţor ăine ka să le jştifiţe ţoinţele, să le aţere ţererile ăi să le sşsăie dreţtşrile?

Nş! Firmanşl e xotăpîtorş; glasşl Moldo-Romînilor nş se ţa aşzi în konferinţe: ei nş ţor aţea niăĭ glas deliberatiă, niăĭ glas konsşltatiă; nş ţor aţea niăĭ kiar şn delegat kare să le aţere dreţtşrile, ăi relaăiile diănelor kş komisiea eşroţeană se ţor oţera *prin miloţirea komisarşlşi otoman*.

Nş e destşl atît: ţoarta îăĭ înkeie firmanşl maĭ răş de kît îl înţele. Tşrţia, prin ţel din şrmă artikol, deklară kş ton de stăîn desăîrăit, iar nş de sşzeran, kă daka diănele ţor îndrăsni să iasă din ĭirşl lşkrşrilor eksistinte, *se ţor lşoa măsşrĭ de dojenire ţentrş asemenea ştrtare*.

Ţoarta, skriind ăi ţorbind ast-fel Romînilor, şită kă adeăăratşl eĭ titlş, aţela ţe i se da ăînă astţzĭ de Eşroţa, aţela sşb kare figşreazţ în traktatşlş de ţaris, este titlşl de sşzeranţ. D'aţi îi ăinş dreţtşrile asşra Romînieĭ, însă d'aţi ăi îndatoririle. Tonşl dar ăi disăoziăiile firmanşlşĭ nş se aseamănă kş îndatoririle ţorăi ăi ăăţesk ţeste dreţtşrile prinţiăatelor.

Traktatele ţorăi kş Rşsiea, desfiinţate întrş ţeea ţe priăesk relaăiile între dînsele a aţestor doă şterĭ, rămîn în fiinăă în ţeea ţe priăesk dreţtşrile rekşnoskşte printr'însele prinţiăatelor, dreţtşrĭ kezăăite prin traktatşl de la 30 Martie5, ţe kare ţoarta şrmeazţ să'l resţekteze.

Să ne întoarţem akşm iar la ferman. Kare 'ĭ este sensşl? Kare este ĭirşl lşkrşrilor din kare diănele nş ţot eăi? Îînă la ţe ţşnkt le este ertat a manifesta dorinţele ăări? Li se ţorş lşa în bţgare de seamă aţea manifestare? Asşra aţestor kestiĭ eksistă o adînkă tăere.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Komitetele, zîle firmanăl, „aă dreît a delibera asăra Regălamenteloră ârinţiatelor". Aîesta e dreîtălă îel maï întins îe li se akordî. Să lîsam kă dreîtăl aîesta 'l-a aăt ârinţiatele îi kă era de ârisos a se maï sîeţifika din noă, dar să ne întrebîm îi să întrebîm îe îoarta, Regălamentele sînt ele oare institţiï iiţioase? Imîeriăl otoman are maï băne? îi n'ar fi de dorit îentră reîeneraîia Imîeriălăi să să aîbî asemenea Regălamente în toate ârolinţiile eï? îine maï krede astîzï kă Regălamentele sînt ârilina relelor îe bîntăe îara Romîneaskă? îine nă ţie kă ele ârolinţă maï mălt din nestatorniţia îi slîbiţiănea găernălăï eï, iar maï kă osebire din neînkrederea îe are Romînălă în zioa de mîine, îi din nekontenitele frămîntărï ârolenite din intriţile ambiţiilor, nekontenită în lătă, îi de konfliktele în kare sînt îăse interesele îăterilor ă'o înîeţinesk?

ăitînd Eăroîa aîestea îi okăînd ăse nămaï kă reîiziea leîilor din lîăntră, n'ar îătea îineîa să kreazî kă nă este seriosă disîăsă a tămîdăi rălă îi kă fîe de ârilejăl a gîsi rana ka să nă fie silitî a o îindeka?

Dreîtăl d'a delibera asăra Regălamentelor ârinţiatelor, dreît îe kare firmanăl nă'l kontesteazî, kăm îl înîeleîe oare? Aleîerea ârinţiloră este oare koârinsă într'însălă? saă îăterile îoeskă să'îi însăîeaskă misiea d'al nămi? îoarta îoeîte să'lă aleagî ea? îi îăterile îoesk să se amestiîe în reîizia Regălamentelor?

Înainte de firmanăl din Oktombrie 1856, aîeste îănktări niţi kă eraă în dezbatere.

Konîenţia de la îalta-Liman (kare nă săsîenda de kît îentră îaîte anï, astîzï eksţiraţi, konstităliea îîri), aîeastî konîenţie este akăm desfiinţatî ârin râsboiă îi ârinţiatele reintrî neaîîrat, astfel o îere dreîtatea îi traktatăl îarisălăi6, în dreîtările lor rekănoskăte de traktatăl de Adrianoîole îi regălamentele orîaniîe. Bor fi dar în dreîtăl ârilelelielor lor d'aţi aleîe ârinţiï îi d'a se administra în îirtătea îekilor lor kaţitălaţiï, neînîetat reînoite saă konfirmate.

Daka dreîtăl de a'îi aleîe ârinţi se îa lăa ârinţiatelor, daka aătonomia lor se îa mîntăi, daka Eăroîa îa îretinde a se amesteka în redakţiea Regălamentelor lor, atănţi orï îe omă serios se îa îătea întreba la îe a slăjit Romînilor râsboiăl, în ărma kârăia aă săferit atît de mălt, la îe le slăjeîte astîzï îrotekţia Eăroîeï; neaîîrat nă la alta, de kît aï faîe maï nenoroţiţi, maï maltrataţi, maï îălin indeîendenţi, dînă-le leîi diktate de streinï; ar greîi atănţi oare Romîni dakă săsţinînd ar îere trekătăl kă relele lăi?

XI.

Traktatăl de îaris, îe îîstreazî ârilileîiele ârinţiatelor, a întrodăs o simţitoare modifikaţie în starea lor.

îoarta rîmîne săzeranî kă dreîtările eï de tribătă îi omaţiă, îi îi îndatorirele îe de maï mălte ori a săbskris, dar în lokăl îrotektoratălăï *eskl&zî* al Răsieï, săkîede îrotektoratăl *kolektî* al îăterilor îelor marï ale Eăroîeï.

Aîest îrotektorat kolektiî îa fi saă o îorbî zadarnikă, saă îa aîea de întî skoălăl de a da ârinţiatelor o khezîîăire maï neinteresatî îi kă rezăltate maï ârinţioase de kît aîelea îe le dedese Răsiea, îa aîea de întî aîîrarea dreîtărilor lor în kontra tătăror aîelora îe ar îoi să le kaîe.

Kare sînt îerikolile îe amenin îî dreîtările ârinţiatelor?

Kare sînt mijloaîele îele maï sigăre îentră a le feri d'aîele îerikole?

Înainte de râsboiălă din ărmî ârimejdia îenea de la Răsia. Măţăsmitî ăneï îolitiţi iskăsite, ea îtiă a'îi statorniţi îi a'îi kreîte inflăinîa sa în ârinţiate. Akăm însî âroiektele eï s'aă dat îe faţ; maska a kîzăt îi nă ne maï îătem teme de dînsa.

îeea îe este de temăt astîzï îentră ârinţiate, este aîel sîrit de temere în ârilinîa Răsieï, îe kare 'lă-am maï sîăs îi kare essistî kiar dăîe râsboiăl trekăt. Este kă dreîtăl oare a nă lîsa îe Romînï să se băkăre de dreîtările îe le a dat Răsia, nămaï fiind kă le sînt date saă garantate de ea?

O asemenea greîalţ, a lăa ămbra dreîtă realitate, nă se îoate faîe de niîte adeîîraţi îolitiţi.

ârimejdiile îe amenin îî astîzï ârinţiatele, o îătem ziîe kă înkredere, în maï mălt de la Aăstria îi îoarta de kît de la Răsia.

îe trebăe dar să fakă îăterile Eăroîi ka să aîere dreîtările ârinţiatelor Romîne îi să le asiăre ârosîeritatea? Dăîe ideea noastrî, doar lăkrărï ar ridika aneîoinîele, ar nimiţi toate staţilele, ar înfrîna toate ambiţiile, îi ar faîe a înîeta toate intriîele.

îea din tîă, să deklare aîîrate de ori îe kîllkare dreîtările îe ârinţiatele dobîndiserî în ărma traktatălăï de la Adrianoîol.

îel d'al doilea, să dea doî garanţiï aîestor dreîtărï: ănirea ârinţiatelor îi ereditatea ârinălălăï, ales de naîiea Romînî în deîlinî libertate.

ănirea ârinţiatelor are în faîorălă eï ăn âroîerbă îeki dar adeîîrat: ănirea faîe îăterea. Nă este doîeditî îăterilor, aîelora îel ăţin îe n'aă niţi o ambiţie kă îăterea relatiî a ârinţiatelor, în lok d'a fi îîgăbitoare la îr'ăna dintr'însele este o garanţie de reîaos îi liniîte îentră fie kare dintr'însele în îarte, îi o balanî îentră ekilibră Eăroţii.

ăneaskă-se Moldo-Romînia, îi îa forma o naţie în kare intriga kă aneîoinî se îa strekăra. Beîiniï îor gîsi o barierî grea de sîrit; Tărîia are înainte-ï o barierî maï serioasă: integritatea eï nă îa maï îătea fi ameninţatî aîa de

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

lesne, ﷺi ﷺara ﷺe o ﷺa a ﷺra astfel, în lok de a fi îm ﷺotri ﷺ'ï, 'ï ar fi k atît maï kpedin ﷺioas ﷺ, k kît ar ﷺedea k ﷺ ﷺrin ﷺolitika în ﷺeleaﷺtă ﷺi ﷺenepoas ﷺ a ﷺorﷺiï, 'ﷺï a dobîndit ﷺsterea a ﷺra kiar ﷺe ﷺoarta ﷺi a se ﷺra îm ﷺreşn ﷺ !

ﷺneask ﷺ-se ﷺrin ﷺiatele ﷺi în lok de a fi ﷺn kîm ﷺ deskis tﷺtﷺlor ﷺn ﷺﷺlirilor ﷺi ok ﷺa ﷺiilor ﷺ dekorate k ﷺ orï ﷺe titl, în lok d'a fi eks ﷺse ﷺrin sit ﷺa ﷺia lor ﷺolitik ﷺ nekontenitelor in ﷺaziï, ka ﷺi lok ﷺitoriï es ﷺﷺï frig ﷺrilor ﷺ de b ﷺﷺï infekte, ﷺor forma o mili ﷺie destoinik ﷺ a ﷺra frontierele ﷺi a sl ﷺji de a ﷺan ﷺard ﷺ Otomanilor, at ﷺnﷺï ﷺﷺmîntl ﷺ lor, okrotit de ast ﷺ ﷺstere relati ﷺﷺ, ﷺa fi feri ﷺit ﷺi ﷺa ﷺrod ﷺe k sek ﷺritate bog ﷺﷺiile sale din l ﷺntr. ﷺro ﷺriet ﷺﷺile, maï nek ﷺlti ﷺate ast ﷺzi, se ﷺor ako ﷺeri k bogate xolde. Ste ﷺele sale ﷺîn ﷺ a ﷺi ﷺstiï, nestr ﷺb ﷺt ﷺte maï de ni ﷺï n dr ﷺm, se ﷺor ako ﷺeri în sk ﷺrt tim ﷺ k ﷺosele, kare ﷺor înlesni kom ﷺnika ﷺia, ﷺi în fine dr ﷺm ﷺrile de feri ﷺor br ﷺzda l ﷺn ﷺile sale kîm ﷺiï. A ﷺele sale ﷺor de ﷺeni ni ﷺte arteriï bine-f ﷺk ﷺtoare ﷺentr komer ﷺ ﷺi ﷺi ﷺilizare, ﷺi Es ﷺro ﷺa întreag ﷺ ﷺa ﷺri ﷺi k b ﷺk ﷺrie efekt ﷺl ﷺrotek ﷺieï sale ﷺi ﷺa ﷺriimi trib ﷺt ﷺl rek ﷺnoﷺtin ﷺiï Romînilor.

Ka s ﷺ se realiseze a ﷺest ﷺiitor, maï este înk ﷺ o m ﷺs ﷺr de întreb ﷺin ﷺat, n maï ﷺ ﷺin folositoare de kît ﷺea din tîï. În sit ﷺa ﷺolitik ﷺ în kare se g ﷺse ﷺte Moldo-Rom ﷺnia, d ﷺﷺ k ﷺm nos ﷺa n ﷺmire a ﷺrin ﷺ ﷺlï ﷺe ﷺa ﷺte anï ni s'a ﷺr ﷺt ﷺn ﷺas s ﷺre ﷺrogres, ﷺi ﷺea ﷺe ﷺia ﷺ se ﷺrea ﷺi maï mare, asemenea ﷺi ereditatea l ﷺï ni se ﷺare nea ﷺﷺrat treb ﷺin ﷺioas ﷺ.

At ﷺnﷺï n ﷺmaï se ﷺa ﷺne ﷺn termen a ﷺesteï nestatorni ﷺiï, ka ﷺz ﷺ ﷺrin ﷺia ﷺ a t ﷺt ﷺlor nenoro ﷺilor Rom ﷺnieï. At ﷺnﷺï n ﷺmaï ﷺor în ﷺeta intri ﷺele în ﷺar ﷺ ﷺi kiar afar ﷺ din ﷺar ﷺ. Oameniï l ﷺmina ﷺï ﷺi infl ﷺin ﷺï ai ﷺrin ﷺiatelor, în lok de a se de ﷺﷺrta de ales ﷺl ﷺ na ﷺieï, se ﷺor strîn ﷺe îm ﷺre ﷺr ﷺ-ï ﷺi ﷺor sl ﷺji îm ﷺre ﷺn ﷺ ﷺara, kînd n ﷺ ﷺor maï fi ﷺreok ﷺa ﷺï a'ﷺï sl ﷺji ﷺro ﷺriile lor ambi ﷺiï. ﷺeloziile, ri ﷺalit ﷺﷺile din familiï, tot-d'a ﷺna f ﷺneste în Stat ﷺrile ﷺele mi ﷺï, se ﷺor stin ﷺe ﷺ ﷺin kîte ﷺ ﷺin; ﷺi în fine, ﷺrin ﷺl ﷺ ne maï fiind ﷺs în l ﷺt ﷺ ka în trek ﷺt, ne maï fiind silit a'ﷺï întreb ﷺin ﷺa ﷺremea ﷺi fak ﷺlt ﷺﷺile ka s ﷺ ﷺlak ﷺsterilor streine ﷺi s ﷺ'ﷺï ﷺre ﷺteask ﷺ l ﷺï sa ﷺ la aï l ﷺï mijloa ﷺe d'a ﷺizá la ﷺn tron efemer, n ﷺ ﷺa maï a ﷺea alte grije sa ﷺ alt st ﷺdi ﷺ de kît a ﷺelea de a administra ﷺara desf ﷺﷺ ﷺrînd toate is ﷺoarele de ﷺros ﷺeritate s ﷺbt ﷺri ﷺegerea ﷺneï ad ﷺn ﷺri na ﷺionale ﷺi s ﷺbt garan ﷺia ﷺor ﷺiï ﷺi a Es ﷺro ﷺiï.

A ﷺeasta este, ni se ﷺare, sol ﷺia ﷺea maï de dorit în starea l ﷺkr ﷺrilor de ast ﷺzï, fiind k ﷺ este ﷺea maï ﷺraktikabil ﷺ, ﷺi fiind k ﷺ, res ﷺektînd dre ﷺt ﷺrile ﷺsterii s ﷺzerane, asi ﷺr ﷺm tot într'o ﷺreme dre ﷺt ﷺrile ﷺi ﷺri ﷺile ﷺiele na ﷺieï Romîne.

XII.

A ﷺeast ﷺ sol ﷺie konform ﷺ, în ﷺarte ﷺel ﷺ ﷺin, k ﷺ inten ﷺiile a treï din ﷺsterile ﷺe a ﷺ s ﷺbskris traktat ﷺl ﷺaris ﷺl ﷺï, Kon ﷺres ﷺl ar fi ﷺt ﷺt s'o xot ﷺrask ﷺ ﷺi s'o ado ﷺteze. K ﷺ toate a ﷺestea ﷺleni ﷺoten ﷺiarïï a ﷺreferat s ﷺ maï ad ﷺste. A ﷺeast ﷺ ad ﷺstare f ﷺnest ﷺ intereselor Romînii ﷺe kare o ﷺine de no ﷺ anï în neastîm ﷺr, ne ﷺtiind k ﷺm o s ﷺ se rezol ﷺeze kestiile f ﷺndamentale a le organiza ﷺii eï, Romîniea a ﷺriimit-o k ﷺ lini ﷺte ﷺi resigna ﷺie.

K ﷺm ar fi ﷺt ﷺt ea s ﷺ ﷺorbeask ﷺ, kînd ﷺeï ﷺe o g ﷺern ﷺ î ﷺnkide g ﷺra, s ﷺrim ﷺ j ﷺrnalele; kînd armiile streine ï ok ﷺﷺ teritori ﷺl ﷺ kînd kïar T ﷺr ﷺiea al k ﷺreia interes ar fi ka ea ﷺea dintîi ﷺ s ﷺ a ﷺere indi ﷺenden ﷺa Moldo-Romînii ﷺi ﷺﷺmînt ﷺl ﷺ eï de ok ﷺa ﷺiï streine, ea îng ﷺd ﷺe ok ﷺa ﷺiea a ﷺstrieak ﷺ, las ﷺ s ﷺ se ﷺdeask ﷺ dorin ﷺa de domina ﷺie, ﷺi ﷺrintr'ﷺn firman se îm ﷺotri ﷺe ﷺte a l ﷺsa ﷺe Romîn ﷺ s ﷺ'ﷺï manifesteze dorin ﷺele ﷺi s ﷺ'ﷺï a ﷺere dre ﷺt ﷺrile ﷺrin re ﷺrezentan ﷺï ale ﷺï de dîn ﷺi, dre ﷺt de a ﷺrare ﷺe se akord ﷺ k ﷺar ﷺi no ﷺa ﷺilor! T ﷺﷺerea dar a Romînilor ﷺ n ﷺ este ﷺn konsim ﷺﷺmînt al lor, ﷺi este maï k ﷺ seam ﷺ o elok ﷺent ﷺ ﷺrotesta ﷺie ﷺe le este ertat ﷺ ﷺelor slabi. Askﷺlte a ﷺeast ﷺ t ﷺﷺere ﷺsterile e ﷺro ﷺene, ﷺi ﷺor a ﷺzi glas ﷺl Romînii îndre ﷺtînd ﷺse la toate, ﷺi la fie-kare în ﷺarte, ﷺerînd ﷺ k traktatele în mîn ﷺ a ﷺtonomia lor.

R ﷺilor le zi ﷺe: „M-a ﷺï ﷺrote ﷺeat m ﷺlt tim ﷺ ﷺi ﷺ'am fost rek ﷺnosk ﷺtoare. Dar într'o zi f ﷺr ﷺ ﷺretekst m-a ﷺï ok ﷺat k ﷺ nedre ﷺt, ﷺi n ﷺ ﷺ'a ﷺï sfiit, într'o l ﷺt ﷺ ﷺe n ﷺ m ﷺ ﷺri ﷺea ﷺe mine, s ﷺ deklara ﷺï Es ﷺro ﷺi k ﷺ m ﷺ l ﷺa ﷺï dre ﷺt ﷺ z ﷺlog ﷺ.

„K ﷺlkînd ﷺ'mï indi ﷺendin ﷺa, ﷺe'mï ﷺrote ﷺea ﷺi ﷺînﷺ a ﷺi, m'a ﷺï a ﷺtorizat ﷺ a krede k ﷺ bine-fa ﷺerile ﷺoastre era diktate de interes, ﷺi a ﷺï ﷺierd ﷺt într'o zi infl ﷺen ﷺa ﷺe dobîndiser ﷺﷺï d ﷺﷺ m ﷺl ﷺï anï de okrotire. Îndre ﷺta ﷺi ﷺﷺ-ﷺï gre ﷺeala; a ﷺra ﷺi-ne a ﷺtonomiea ﷺe kare n'a ﷺï ﷺt ﷺt-o k ﷺlka f ﷺr ﷺ ﷺedea ﷺs ﷺ.”

A ﷺstrii: „Aï ﷺenit în ﷺrin ﷺiate k ﷺ sko ﷺ m ﷺrt ﷺrisit ﷺ d'ale a ﷺra de n ﷺﷺlirele ﷺi relele r ﷺsboi ﷺl ﷺ. B'am fost ﷺ rek ﷺnosk ﷺtorï ﷺi ﷺ'am ﷺriimit k ﷺ fr ﷺie ﷺi b ﷺn ﷺ-ﷺoin ﷺﷺ; dar kînd ne-am înkredin ﷺat ﷺ k ﷺ de ﷺi s'a f ﷺk ﷺt ﷺa ﷺea, armiile tale tot ﷺ ﷺor ﷺ s ﷺ ok ﷺe ﷺara, n'am ﷺt ﷺt ﷺ maï xr ﷺnesk ﷺentr ﷺ tine de kît nem ﷺl ﷺmire ﷺi neînkredere. Interesele tale komer ﷺiale ﷺi infl ﷺin ﷺa ﷺe ai treb ﷺin ﷺﷺ a ﷺstra ﷺe D ﷺn ﷺre te in ﷺit ﷺ ado ﷺﷺï alt ﷺ ﷺolitik ﷺ, ﷺi în lok d'a ins ﷺfla ﷺra sile ﷺtete s ﷺ ne atra ﷺi simﷺatiile, res ﷺektînd ﷺne dre ﷺt ﷺrile ﷺi a ﷺtonomia”.

T ﷺr ﷺii: „Îmi e ﷺtï s ﷺzeran ﷺ: n ﷺ'ﷺï am ﷺ kontestat ni ﷺï odat ﷺ a ﷺest titl ﷺ. Bi ﷺ s ﷺ'ﷺï ﷺer a'mi res ﷺekta dre ﷺt ﷺrile. De ﷺe n ﷺ te înkrezî în mine? De ﷺe îng ﷺd ﷺï ok ﷺa ﷺiea teritori ﷺl ﷺï me ﷺ? De ﷺe amenin ﷺï ﷺekile noastre ﷺri ﷺile ﷺi ﷺrï? De ﷺe înn ﷺb ﷺe ﷺtï glas ﷺl dorin ﷺelor mele? De ﷺe n ﷺ în ﷺﷺd ﷺï ka la konferin ﷺele ﷺe ﷺor xot ﷺrî ﷺiitor ﷺl me ﷺ, s ﷺ am, daka n ﷺ re ﷺresintan ﷺï aï na ﷺionalit ﷺﷺi mele, kare s ﷺ ﷺoteze k j ﷺdek ﷺtori meï, ﷺel ﷺ ﷺin delega ﷺï kare s ﷺ a ﷺere dorin ﷺele mele? N ﷺ l ﷺsa altora ﷺretekst ﷺl, dorit ﷺ ﷺoate, d'a ne ﷺrote ﷺe. ﷺrote ﷺe-ne kiar t ﷺ! Res ﷺekteaz ﷺ-ne a ﷺtonomia ﷺe am kîﷺtigat-o ﷺrin sîn ﷺe de la S ﷺltani ﷺo ﷺtri, ﷺi ne-a konsfin ﷺit'o nen ﷺm ﷺrate traktate.”

Însfîr ﷺit, Fran ﷺi ﷺi En ﷺliteri: „A ﷺ komb ﷺt ﷺt în n ﷺmele dre ﷺt ﷺﷺiï: fa ﷺe'ﷺï s ﷺ se res ﷺekteze dre ﷺtatea. N ﷺ ne tra ﷺe ﷺï din giarele ﷺneï ambi ﷺiï ka s ﷺ ne l ﷺsa ﷺï în giarele altiea. A ﷺstria n'a ﷺﷺrsat ni ﷺï o ik ﷺt ﷺr ﷺ de sîn ﷺe, în ﷺreme ﷺe ﷺoï a ﷺï ﷺﷺrsat ﷺ'al ﷺostr ﷺ. N'o l ﷺsa ﷺï s ﷺ k ﷺleag ﷺ roadele ﷺn ﷺï r ﷺsboi ﷺ, ale k ﷺr ﷺï d ﷺrerï n ﷺmaï ﷺoï le a ﷺï s ﷺferit. T ﷺr ﷺiea ﷺﷺ e

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

datoare resꝉekt ꝉentrꝸ integritatea ꝉe 'i-aꝉī asiꝉꝸrat; întrebꝸinꝉaꝉī inflꝸenꝉa leꝉitimꝉ ꝉe aꝉī dobîndit asꝸrꝉ'ī, ka sꝉ ꝉledaꝉī kaꝸsa noastrꝉ, ꝉe este dreaꝉtꝉ ꝉi kare interesꝉ atît ꝉe ꝉoī kît ꝉi ꝉe noī.

„De ꝉi Stat sekꝸndar, Romꝉniea are ꝉi ea ꝉaloare în oki Eꝸroꝉi ꝉi în ekilibrꝸl eī. Ea neꝸtraliseazꝉ aꝉest mare rîꝸ al Dꝸnꝉri, ꝸnꝸl din ꝉrinꝉiꝉalele arterīī ale kontinentꝸlꝸī. Aꝉī fost destꝸl de ꝉꝸterniꝉe ka sꝉ ꝉreîntîmꝉinaꝉī, fiꝉī destꝸl de înꝉeleꝉte ka sꝉ ꝉreꝉedeꝉī rꝉꝸl.

„Greꝉalele diꝉlomaꝉiī sꝉ nꝸ maī formeze aꝉelaꝉī nod al kestii Orientꝸlꝸī ꝉe kare sabia ꝉoastrꝉ 'lꝸ a tꝉiatꝸ.

„Asigꝸraꝉi-ne aꝸtonomiea ꝉi nꝸ îngꝉdꝸiꝉī ka sꝉ fimꝸ niꝉī ꝉaꝉalîk tꝸrꝉesk, niꝉī ꝉroꝉinꝉie rꝸseaskꝉ saꝸ aꝸstriakꝉ. „Aꝉeasta ar fi în kontra interesꝸlꝸī Eꝸroꝉi ꝉi dꝸꝉ kꝸm a zis ꝸn mare orator Englez: *în kontra dreꝉtꝉlꝸ*.

„Ministerꝸl kare diriꝉe trebile Engliteri, s'a arꝉtat tot-d'aꝸna aꝉꝉrꝉtor al dreꝉtꝸlꝸī naꝉiilor; ꝉꝉrꝉsind astꝉzī aꝉꝉrarea dreꝉtꝸrilor Romꝉnii nꝸ 'ꝉī ar skimba ꝉolitika, ꝉi nꝸ 'ꝉī ar înmꝸlꝉi nꝸmꝉrꝸl inemiꝉilor sꝉi.

„Kît ꝉentrꝸ Franꝉa, Romꝉniea ꝉe tot-d'aꝸna a simꝉit o ꝉie simꝉatie ꝉentrꝸ dînsa, îꝉī întoarꝉe oki asꝸrꝉ'ī ka sꝉre o sorꝉ maī mare în iꝉiliza ꝉie ꝉi ꝉroꝉres ꝉi adastꝉ de la dînsa sꝉrijin ꝉi ꝉrotekꝉie."

Iatꝉ ꝉe ziꝉe Eꝸroꝉi tꝉꝉerea Romꝉnii. ꝉi noī, ka sꝉ înkeꝉm, ne întoarꝉem la o konsideraꝉie dezꝉoltatꝉ în aꝉeastꝉ skriere ꝉi întrebꝉm: Kare a fost kaꝸza amestekꝸlꝸī Rꝸsii în ꝉrinꝉiꝉatele Romîne? Kꝉlkarea dreꝉtꝸrilor ꝉrinꝉiꝉatelor de ꝉoarta Otomanꝉ.

Aꝉeleaꝉī kaꝸze n'ar ꝉrodꝸꝉe aꝉeleaꝉī efekte? Mijlokꝸl ꝉel maī sigꝸr ꝉentrꝸ Okꝉident d'a desfiiꝉa inflꝸinꝉa rꝸsꝉ în Orient, nꝸ este d'a ꝉterꝉe ꝉînꝉ ꝉi ꝸrmele bine-faꝉerilor rꝸseꝉtī; ꝉi de a garanta dreꝉtꝸrile ꝉoꝉoarelor ꝉi de a le da maī mꝸlt de kît ꝉe le dedese Rꝸsia.

ꝉꝸterile okꝉidentale se îndoesk oare de isbînda ꝸneī asemenea ꝉolitiꝉi?

Traktatꝸl din ꝉaris fi-ꝉa oare nꝸmaī o xîrtie skrisꝉ?

FINE.

II. TRANSCRIERE ÎN ALFABETUL LATIN MODERN

PRINCIPATELE ROMÂNE ÎNAINTEA EUROPEI

Traducţie după SANEJOUAND

PARIS, AMYOT, 8, RUE DE LA PAIX, 1857

Publicând aceste foi asupra Principatelor Române, am avut drept ţintă apărarea unui princip sacru, acela al independinţei popoarelor şi al respectului naţionalităţilor.

Destule naţionalităţi s-au stins din Europa. Fiindcă a mai rămas una pe care tractatele cele mai vechi, precum şi cele mai noi, şi mai cu seamă tractatul de Paris, o protecţie recunoscând-o şi garantând-o, cel puţin aceasta fie respectată, şi atât puterea cât şi intriga rămâie fără de rezultat din-naintea dreptului.

Ţările, a căror cauză dorim să apărăm, ne sânt cunoscute. O petrecere îndelungată în principate, şi un studiu serios al stării populaţiilor, al năravurilor, al gradului de civilizaţie, ne pun în stare a trata această chestie, de nu cu talent, cel puţin cu succes pentru ceea ce se atinge de adevărurile istorice, şi poate de justeţa observărilor mele.

Putea-vom oare lumina îndestul o dezbatere atât de importantă pentru România şi a-i plăti astfel, după puterile mele, datoria ospitalităţii !

Decembrie 1856.

PRINCIPATELE ROMÂNE ÎNNAINTEA EUROPEI.

Partea întâi
I.

Chestia organizaţiei Principatelor de care venim astăzi să vorbim publicului, e una din acelea care Tractatul Parisului a expus, fără s-o hotărască.

Dezbătută de mai multe ori de cele mai importante organe ale presei periodice, tratată prin reviste, prin broşuri şi cărţi. A rămas cu toate acestea încă până acum obscură şi necunoscută.

Diplomaţii şi oamenii de Stat, adunaţi cu solemnitate la Congresul din Paris, păreau că nu se încred propriilor lor lumini, prelungind o soluţie pe care omnipotenţa lor îi punea în poziţie de-a o dezlega.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Urmează să ne întristăm de-astă prelungire? sau urmează din contră să fim mulţumiţi? negreşit, în asemenea împrejurări, ori ce întârziere e fatală. Principatele Române suspină adăstând şi nerăbdarea lor e cu atât mai vie şi mai legitimă, cu cât agonia adăstării şi nesiguranţa chestiilor vitale, pentru ele, se adaugă prin îndelungatele suferinţe ale ocupaţiei străine. Pentru toţi, afară de Români, războiul şi relele sale au încetat. Pământul Rusiei, *putere beligerantă*, este liber, şi al Moldo-României, *deşi neutru*, e încă după încheierea păcii ocupat de armiile străine. Astă ocupaţie, principatele n-au provocat-o; şi n-are nici un pretext, după cum n-are nici un drept.

Europa Occidentală, care n-a intrat în Bosfor decât ca să răspundă trecerii Prutului, poate ea dar să îngăduie Austriecilor ceea ce, din contră, din partea Ruşilor privea ca *casus belli?* Moldo-România nu s-a mântuit de protectoratul ţarului, de cât ca să intre sub alt protectorat nou, ce în împrejurările de faţă, se poate privi ca o adevărată apăsare?

Vedea-va ea oare, drepturile şi privilegiile sale, necontestate de nimeni, călcate după un război întreprins pentru susţinerea drepturilor?

II.

Fiindcă armia Anglo-Franceză au evacuat Crimeea, nu trebuie să credem că războiul s-a sfârşit. Câmpul de bătălie s-a strămutat, şi armiile nu mai sânt aceleaşi; dar războiul există încă, un război surd, plin de fineţă şi strategie, ai căror numai tactici au schimbat numele; Generalilor le-au succedat politicii.

Moldo-România e astăzi câmpul bătăliei, sau mai bine câmpul intrigilor. Aceasta e soarta astor nenorocite Ţări de câtăva vreme încoace. Poziţia geografică explică îndestul trista sa stare.

Situată între trei mari Imperii, fiecare dintr-însele au dorit s-o cotropească.

Turcia are drepturi de *suzeranitate*, pe care caută necontenit a le schimba în drepturi de *suveranitate*.

Rusia suspină după drepturile de protectorat ce dobândise şi pe care le-a perdut.

Austria ar dori şi dânsa să confişte în beneficiul ei drepturile ce a perdut Rusia.

Un Stat slab nu pate fi fără paguba sa împresura din toate părţile de trei staturi mari. Polonia căzu; Moldo-România se afla deja în agonie.

Printr-o greşeală a Rusiei, Europa occidentală ce dormea, deschise ochii. Franţa şi Englitera să bage încă bine de seamă ! A birui nu este nimic, dacă cineva nu ştie să asigure fructele biruinţei. În zadar s-ar fi vărsat atâta sânge, dacă cauzele războiului ar exista încă, dacă dreptatea şi echitatea nu vor dobândi legitima lor îndestulare, dacă noi ambiţii vor mai strica încă pacea Europei. Pe ruinele vechilor tractate, e de trebuinţă a se zidi un edificiu temeinic, şi edificiul nu va fi astfel de cât când va avea de bază dreptul popoarelor, şi când mai nainte de toate consecinţele cele noi vor respecta drepturile cele vechi.

III.

Din trei mari Imperii ce mărginesc Principatele, numai unul are oare-care drepturi asupră-le: acesta este Turcia, însă şi acele drepturi sânt mărginite lămurit prin capitulaţiile de la care îşi trag originea.

Cel dintâi tractat[2] al Moldo-României e de la anul 1393; şi fu încheiat la Nicopole între Mircea întâi şi Baiazid întâi. Al Moldovei dată de la anul 1513, subscris de Prinţul Bogdan şi sultanul Selim I-ul.

Ce cuprindeau acele tractate? Ce drepturi acordau ele părţilor contractante? Iată ce e de trebuinţă să precizăm cu exactitate.

Tractatele acestea asigurau Principatelor: Necotropirea pământului, oprind pe ori ce Musulman de a intra în ţară fără de pricină binecuvântată, şi fără de voia Guvernului Ţării;

Păstrarea religiei, şi depărtarea cultului mahomedan;

Dreptul de a se guverna după propriile lor legi, fără de amestecul Guvernului otoman întru nimic în trebile din lăuntru ale Principatelor;

Dreptul de a avea Prinţi creştini, aleşi de Episcopii şi boierii Ţării, şi dreptul acestor Prinţi de viaţă şi de moarte asupra supuşilor lor, cum şi a declara război sau a încheia pace.

În schimbul acestor garanţii, la care se adăuga din partea Porţii îndatorirea de-a proteja Principatele, acestea din urmă se îndatorau, şi din partele, a plăti un tribut anual şi a consimţi supremaţia Sultanului asupra Suveranilor lor.

[2] Un al doilea tractat a încheiat România la 1460, între Vlad al V-lea şi Mahomed al II-lea.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Iată care fură convenţiile între Principate şi Poarta Otomană; negreşit că Poarta tratând în acest chip cu dânsele, trata de bună voie a ei, căci este ştiut că ea era atunci în culmea puterii sale, şi că, în loc de-a primi legi, ea le dicta altora.

IV.

Poarta, care trebui s-o mărturisim, n-a contestat nici odată în prinţip drepturile şi privilegiile Principatelor, ea le a călcat adesea în picioare prin fapte. În loc de-a merita şi de-aşi atrage simpatiile Românilor prin respectarea tractatelor şi îndeplinirea cu scumpătate a îndatoririlor sale, ea insufla neîncrederea călcând mai multe clauze esenţiale ale stipulaţiilor. Ea cotropi pământul României, rădica fortăreţe pe care le ocupa, cu garnizoane care socotindu-le în pământ vrăjmăşesc, înprăştia împrejur jafuri şi omoruri. Mai în urmă îndeplinind voinţa sa la dreptul ce recunoscuse formal Principatelor de-a alege însele pe şeful lor, ea schimbă pe Prinţii pământeni prin Prinţi străini.

Astă politică atât de vătămătoare intereselor Porţii precât şi de rea credinţă, avu rezultatul ce urma să aibă. România, apăsată cu asprime, caută un reazăm pe lângă puterile creştine ce o înconjura. Prinţul României, Brâncoveanul, se îndreptă mai întâi către Austria, dar mai pe urmă atras de biruinţele lui Petru cel mare, care îi făgăduise ca şi Prinţului Moldaviei, Cantemir, independenţa Principatelor, se îndreptă către acesta şi se îndatoră a-i pune la dispoziţie un corp de armie de-ajutor şi a-i aproviziona tot într-o vreme şi armia lui.

Evenimentele acestui războiu sunt cunoscute. Petru cel mare încheie cu Poarta tractatul de la Prut; şi mulţumit că-şi scapă armia sa, părăsi pe-amândoi aliaţi răsbunării Porţii. Cantemir fugi în Rusia, iar pe Brâncoveanul îl tăiară la Constantinopol împreună cu trei fii ai săi.

Astă alianţă cu străinii, la care Români se văzuseră din nenorocire supuşi prin mari suferinţe, urma să fie o mântuitoare prevestire pentru Poartă. Se folosi Poarta de dânsa sau nu? Îşi schimbă ea politica? Se nevoi să întoarcă spre dânsa inimile Românilor prin executarea îndatoririlor ce contractase, şi respectarea drepturilor ce chezăşuise? Din nenorocire nu: Decapitarea Brâncoveanului fu semnalul unei perioade şi mai fatală. Atunci începe îndelungata serie a Prinţilor Fanarioţi, - arendaşi mai bine de cât Prinţi, - numiţi de Poartă cu titlu de *bei*, confiscând astfel vechiul drept vechiul drept al Principatelor, adică acela de-aşi numi Domnitorii.

Care fu administraţia Fanarioţilor? ea se poate caracteriza în două cuvinte, *vânzători şi jefuitori*. Libertatea politică peri dinpreună cu armia Română şi adunările obşteşti; dreptatea se cumpăra cu bani, comerţul încetase, Poarta lua din ţară productele cu preţul ce ea însăţi hotăra, agricultura avu aceeaşi soartă ca şi armia şi adunarea obştească: proprietarul ca şi ţăranul erau descurajaţi de dajdii. Adăugând la acestea lipsa de comunicaţie şi tâlhăriile, acesta era prescurt tristul tablou al stării Principatelor sub Guvernul Fanarioţilor, al căror nume, chiar astăzi, nu este pronunţat decât cu groază şi desgust în România.

Această tristă perioadă ţinu mai mult decât un veac, în vremea căruia 36 Domni fură impuşi numai României, adevărate lipitori ce-i supseră toate puterile fără milă.

Atâtea mierii urma neapărat s-aducă revolta. Ea izbucni la *1821*, în acelaşi timp cu revoluţia Greciei, şi sosirea lui Ipsilante în Principate. Românii însă declarară de la început, că cauza Grecilor ce voia să tragă pe Români cu dânşii, nu era cauza Românilor şi că scopul lor revoltându-se nu era de-a se trage de sub suzeranitatea Porţii, ci acela de-a scutura tirania Domnilor străini, şi de a reintra în vechile lor drepturi ce li se călcase.

Turcia dar n-avu nici o greutate de-a înăbuşi elementul revoluţionar grec în Principate, şi Sultanul printr-o schimbare a politicii, arătându-se, credincioşilor Români, leal vechilor capitulaţii, declară, printr-un Hati-Şerif, hotărârea sa de a încrede în viitor pământenilor cârma Principatelor.

Turcia ar fi făcut bine atunci de-a complecta opera ce începuse, şi de-a evacua Principatele, căci lăsând o armie de ocupaţie, ea dete Rusiei un prilej, pe care aceasta din urmă de mult îl căuta, de-a interveni în favoarea Moldo-Românilor.

V.

Dezbătând cu iscusinţă această justă cauză a principatelor, cabinetul de Sankt Petres-burg reclamă evacuarea teritoriului Român de trupele Otomane. Convenţia de la Akerman între Rusia şi Poartă fu rezultatul acestei reclamaţii (1826). Se citea, între altele, şi această însemnată clauză:

Hospodarii (sau voevozi) se vor alege în amândouă aceste ţări de adunările generale ale divanelor, dintre boerii pământeni. Ei vor primi întărirea de la Poartă... Nu pot să fie depărtaţi de cât cu primirea Rusiei. În caz de scoatere, demisionare sau moarte a unuia din domni interimul se va cârmui de caimacami numiţi de divanul Principatelor." Rusia nu declarase atunci pentru întâia oară că se interesa de soarta Principatelor. Mai

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

de multe ori, şi încă de la 1774, în tractatul de la Kainargi şi în cele de la iaşi (1812), protestase în favoarea privilegiilor lor.

De este o datorie a fi cineva drept, chiar cu vrăjmaşul său, această datorie e mai sfântă în urma unei biruinţi. Că Rusia ar fi dorit încoronarea României cu statul său, nici numai încape îndoială. Dar ceea ce trebuie să mărturisim, este, fiindcă adevărul are şi el prerogativele sale, că amestecul Ruşilor în Principate a fost din origină şi până mai încoace binevoitor şi ocrotitor Românilor. Ori care ar fi fost scopurile lor ascunse şi vederile ambiţioase ce aveau protejând Principatele şi stăruind în a susţine autonomia lor, nu ne putem opri cu toate acestea, de-a nu mărturisi că Rusia a apărat mult timp, şi cu eficacitate, nişte drepturi pe care Poarta le călcase în picioare.

Ar fi oare drept a exploata astăzi, în defavoarea Principatelor, temerea ce insufla cu drept cuvânt ambiţia rusă înaintea războiului, nu numai ca să nu li se dea nimic ci încă ca să li se ia şi ceea protecţia rusă le păstrase?

O asemenea purtare în privinţa Românilor, n-ar fi nici dreaptă, nici bine înţeleasă, şi în loc de-a fi păgubitoare Rusiei, ea ar sigura din contra înfiinţarea influenţei sale, pe care iar pune să plătească, ca să zic aşa, toate cheltuielile războiului, lăsându-i după luptă într-o condiţie şi mai rea de cât aceea în care le pusese preponderenţa Rusiei.

Să ne întoarcem la Istorie.

Convenţia de la Akerman libera Principatele de ocupaţia Otomană, şi ceea ce e mai mult, este că ea stipula că prinţi în loc de-a fi numiţi şi destituaţi după voia Porţii, se vor alege de-acum înnainte de naţie pe un termin de şapte ani. Trei ani după aceea, la tractatul de la Adrianopol, Rusia reînnoi vechiul principiu al alegerii prinţilor pe viaţă.

Aşa dar, aducându-şi cineva aminte de miseria ce domnea în Principate prin deasa numire la tron a arendaşilor fanarioţi, va mărturisi ori care i-ar fi principiile politice, că dreptul de-a alege Prinţii şi întinderea dată îndelungării puterii lor, erau două adevărate progrese. Printr-aceasta se asigura oare care stabilitate provinţiilor bănuite de politica schimbătoare a suzeranului. Rusia profita cu iscusinţă de greşalele Porţii şi le întorcea cu iscusinţă în favoarea politicii sale. Principatele prin urmare îi fură datoare restaurarea şi garanţia privilegiilor lor, şi mai în urmă pentru stabilirea bunei orânduieli ş-a unei prosperităţi relative.

De ce Turcia n-a luat iniţiativa unei asemenea politici? De ce n-a înţeles ea că adevăratul ei interes era de-a proteja pe Români, astfel încât să nu mai aibă trebuinţă de-o altă protecţie? Cum nu s-ar fi influenţat Principatele de o protecţie care nu se manifesta la început de cât cu bine faceri?

La 1828, se declară războiul între Rusia şi Poartă. Armia rusă, în număr de 100.000 oameni, trecu Prutul, Mareşalul Bitgenstain intră în Iaşi, detronă pe Domn şi adresă Moldo-Românilor o proclamaţie ce-i înştiinţa că o administraţie centrală va fi instituită sub prezidenţia contelui Palen. Această proclamaţie făgăduia Principatelor pacea pe care o doreau, binefacerea asigurată a unei existenţe legitime şi statornice, şi păstrarea tuturor privilegiilor lor. Bucureşti se ocupară ca şi Iaşi, şi la 16 mai, contele Palen se aşează în noile sale funcţii. Trebuie să încetăm a descrie starea Principatelor în vremea războiului. Ciumă, foamete, epizootie, un frig nesuferit, şi în sfârşit toate relele se păreau unite cu acelea ale războiului.

Pacea se subscrise la Adrianopol la 14 septembrie 1829.

În privinţa Principatelor române, tractatul de la Adrianopol fu o nouă şi solemnă consfinţire a autonomiei şi-a drepturilor lor.

Hosporadul, al cărui termen era fixat pe şapte ani, se hotărî pe viaţă. Canalul Dunării până la unirea sa cu Prutul fu prescris de hotar al Principatelor. Articolul al V-lea mai cu seamă important prescria: „Principatele, România şi Moldavia, puindu-se printr-o *capitulaţie* sub suzeranitatea Porţi, şi Rusia garantând prosperitatea lor, se înţelege că ele îşi vor păstra toate privilegiile şi imunităţile de mai nainte, şi se vor bucura de excitarea religiei lor, cu o securitate complectă, de o administraţie *independentă şi naţională*, şi d-o întreagă libertate de comerţ." DE va observa cineva cu luare aminte va vedea că tractatul de Adrianopol nu stipula noi drepturi pentru Români, aceasta era o recunoaştere precisă şi solemnă a vechilor lor libertăţi.

În virtutea aceluiaşi tractat o comisie se adună la Bucureşti ca să redigeze Regulamentul organic ce urma să fie carta sau constituţia Ţărilor.

Prinţul ales după dispoziţiile date de Regulament nu era un Prinţ absolut, ci urma să administreze cu concursul unei adunări naţionale, căreia i se păstrase dreptul de-a vota birul, de-a face legi şi de-a adresa Prinţului plângerile naţiei chiar alergând la puterile suzerană şi protectoare.

Neapărat Regulamentul organic nu este idealul constituţiei unui popor liber. Dar de v-a privi cine va de-o parte mizeria şi anarhia în care căzuse principatele în curs de un veac de arbitrariu, şi de altă parte de şi va arunca ochii asupra acestei societăţi încă în leagăn, unde nu se găseşte de cât boerul sus şi ţăranul jos, fără clasa de mijloc coaptă pentru libertate şi care constituie în ţările civilizate naţia în sine, va recunoaşte că

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Regulamentul Organic al Moldo-României era un mare progres şi o constituţie foarte liberală pentru un popor aşezat prin poziţia sa geografică între trei guverne absolute.

De la sfârşitul anului 1829 şi până la începutul anului 1834, Rusia, ca să asigure exercitarea tractatului de Adrianopol, ocupă, prin înţelegere cu Turcia, amândouă provinciile, aşteptând lucrarea regulamentului şi punerea sa în lucrare. Reprezentantul Rusiei, generalul Kiselef[3], fu însărcinat cu administraţia ţării, şi ştiu atât de bine să-şi îndeplinească misia, încât guvernarea sa fu un period de reparare pentru Români.

VI.

Convenţia de la Sankt- Petersburg termină misia generalului. Prin acea convenţie de la 29 ianuarie 1834, se coprindea şi evacuarea Principatelor de armiile Ruseşti; Poarta din parte-i, recunoştea formal noua constituţie şi se îndatora a publica un firman însoţit de un Hati-şerif două luni după schimbul ratificaţiilor. Hati-şeriful se publică şi fu o nouă consfinţire a drepturilor, o recunoaştere repetată a independenţei lor administrativă şi legislativă. Principatele se zicea (Art.4) şi vor face în toată libertatea toate legile trebuincioase administraţiei lor din lăuntru, şi Moldo-Români se vor bucura asemenea d-o independenţă *legislativă complectă*, pentru tot ceea ce priveşte la lucrările lor din lăuntru. După aceasta urma să procedeze la numirea prinţilor; dar, în virtutea convenţiei de la Petersburg, amândouă curţile, *pentru acea dată numai*, făcură ele alegerea pe care Regulamentul Organic i-o recunoaşte naţiei. Amândoi prinţi, fură dar numiţi de curţile suzerană şi protectoare după înţelegerea ce-a avut între dânsele, Mihail Sturza fu numit în Moldavia şi Alexandru Ghica în România. Această din urmă alegere fu nenorocită şi nu întârzie mult ca să se încredinţeze de aceasta, şi naţia şi curţile. Obşteasca adunare se văzu nevoită a expune printr-o adresă solemnă atingerile ţări(i) curţilor suzerană şi protectoare.

Curţile în urma rugăciunii adunări(i) obşteşti, orânduiră a se face o cercetare administrării prinţului, în urma căreia Poarta printr-un firman, ce acuza pe Prinţul Ghica, îl depărtă, imputându-i nedreptăţile şi abuzurile ce se săvârşiră în vremea domniei sale[4].

Atunci pentru întâia oară se puse în lucrare Regulamentul organic; alegerea prinţului pentru întâia oară se făcu sub forma constituţională a ţării.

Numele ce ieşi din urma alegerii naţionale fu acela al prinţului Bibescu. El domnea de şase ani când izbucni revoluţia de la 1848. De la ţărmurile Senei, această revoluţie trecuse peste Europa şi răsună până în Orient. Bibescu neputând pune stavilă revoluţiei şi ne vrând să-i fie şef se trase din domnie.

Revoluţia română, generoasă în sine, era în împrejurările de atunci o imitaţie periculoasă pentru ţară, ce prin poziţia şi starea sa soţială nu era pregătită la nişte asemenea evenimente.

Tristele sale rezultate nu întârziară a se arăta, şi o îndoită ocupaţie de Turci şi Ruşi, cum şi convenţia de la Balta-Liman (Mai 1-i 1849) fură concluzia revoluţiei.

Prin această convenţie se suspenda adunările şi în locul lor se adopta *divanele ad-hoc*, ale căror membrii, în loc de-a fi aleşi de naţie, se numeau de Prinţ care putea a-i depărta după voinţa sa. În loc de Prinţi aleşi pe viaţă, se numea de amândouă curţile doi guvernatori pe curs de şapte ani. În această calitate se aleseră şi se numiră domnii Ştirbei în România, şi Gr. Ghica în Moldavia.

Convenţia de la Balta-Liman e cea din urmă ce s-a încheiat în privinţa Principatelor între cabinetul Sankt-Petersburgului şi Poarta otomană.

Aci se opreşte istoria trecutului.

PARTEA A DOUA
VII.

Din astă dureroasă istorie, ale cărei trăsuri principale le-am schiţat într-un chip repede, care sânt învăţăturile ce putem trage, care sânt lecţiile ce izvorăsc pentru puterile europene în general şi pentru fie care dintr-însele în particular?

[3] Generalul Kiselef este astăzi reprezentantul Rusiei pe lângă curtea Franţei.

[4] Nu intră în cadrul acestei lucrări tabloul deosebitelor guverne ce s-au schimbat în Moldo-România de la anul 1834; şi de-am vorbit de Prinţul Ghica, am făcut-o numai ca să ne întrebăm cum acela ce s-a depărtat prin firmanul din 1842 s-a putut numi la 1856 Caimacam al domniei.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Mai nainte de toate rezultă că Principatele Române sânt *autonome*; şi că nimeni, nici chiar Poarta, ce le este suzerană, n-are dreptul de-a se amesteca în trebile lor din lăuntru.

Al doilea, că Rusia, ca scop de-a sluji proiectele ei de întindere şi conchistă, a garantat Principatelor nişte drepturi pe care Poarta, fără de-ale contesta în prinţip, le călca prin fapte.

Dacă este cineva în drept de a acuza ambiţia celei dintâi, cauză evidentă a războiului trecut, trebuie însă să recunoască că nici o lată putere ca Turcia, n-a servit, prin greşalele sale, această ambiţie ce era aproape de-ai deveni funestă.

Acestea sânt consideraţiile asupra cărora insistăm.

Vom arăta în urmă care sunt pericolele ce ameninţă astăzi Principatele în drepturile şi autonomia lor, şi tot într-o vreme vom încerca a găsi şi tămăduirea acestor rele.

După cum am expus faptele istorice cu cea mai riguroasă nepărtinire, asemenea le vom discuta cu sinceritate. Concluziile noastre vor fi dictate de sentimentele dreptăţi(i): îndrăznim a zice chiar de înţelegerea stări(i) şi a intereselor puteri(i) lor.

Oamenii de Stat ai Ţării aruncă-şi ochii asupra trecutului, întrebe-se care a fost pricina progresării influenţei ruseşti în principatele Române, şi nu vor găsi alt decât abuzurile şi excesele puterii guvernului otoman, abuzurile paşilor au silit Principatele a se întoarce spre puterile creştine. Administraţia Fanarioţilor, impusă de Poartă în contra capitulaţiilor şi a tractatelor, a ocazionat intervenţia rusă şi a dat prilej Ţarului a lua în Principate rolul de protector şi de binefăcător.

Rusia însă, cu toată dibăcia ei, a făcut o mare greşeală amestecându-se într-un chip prea direct în trebile din lăuntru ale Principatelor, a căror afecţie au pierdut-o numai din pricina aceasta. Un popor este ca un cal de bună viţă, pe care mâna ce-l conduce trebuie să fie foarte uşoară ca să-l poarte de frâu fără de-al supăra zăbala.

Cu cât Rusia eşia din rolul ei de protectoare, luând p-acela de suverană, cu cât mai mult se amesteca în guvernul României, cu atât ea îşi pierdea popularitatea sa. Şi din contra, cu cât Turcia făcea să se simţă puterea ei, cu atât mai mult se ştergea din inimile Românilor vechile prejudicii în contra acestei puteri, şi în locul lor renăştea simpatiile. Tractatul de la Balta-Liman fu cea mai însemnată greşeală a Rusiei, căci printr-însul lua Românilor o parte din privilegiile, pe care protecţia sa făcuse să li se recunoască in nou. Rusia nu se opri aci, ea făcu o greşeală şi mai mare încă în ziua când, călcând în picioare independenţa României, pe care o garantase câţi-va ani mai înainte, declară în faţa Europei că ea va păstra ca un gaj, până la îndeplinirea cererilor sale, aceste două Principate unde armatele sale pătrunseră într-un mod nelegitim.

Faptele vorbesc mai bine de cât am putea vorbi noi; dar mai cu seamă pot arăta Turciei politica ce urmează să aibă în viitor în privinţa Principatelor. Interesele ei se unesc într-aceasta cu îndatoririle pe care i le impun tractatele. Încredinţezese[5] Principatele că Turcia le voieşte binele, că este dispusă a le proteja, că garanţia autonomiei lor le va veni mai mult de la Poartă de cât de la cele-l-alte puteri, ş-atunci aceste ţări în loc de-ai aduce confuzie şi anevoinţe în lucrări, îi vor fi un ajutor şi o barieră contra năvălirilor străine.

VIII.

Ce a făcut cu toate acestea Turcia de când războiul şi tractatul Parisului, ce suprimară protectoratul Rusiei, a dat României libertatea de a-şi manifesta dorinţele şi trebuinţele ei?

Ea a arătat din contra, nişte tendinţe nu numai de dominaţie asupra Principatelor, ci încă şi de întrupare. În conferinţele Constantinopolului de la 1856 Ianuarie, ea nu şi-a ascuns Pretenţiile de a trata principatele ca pământ conchis şi ca provinţie făcând parte integrantă din imperiul otoman. Ea a făcut a se crede desfăcută de ori ce îndatorire în privinţa lor în urma călcări(i) tractatelor încheiate cu Rusia, ca cum aceste îndatoriri n-ar rezulta din acele tractate şi nu s-ar coprinde în ele. Ea manifestă curat intenţia de-a nu lua în nici o consideraţie (de-ar fi lăsat-o puterile străine în voia ei) privilegiile restituite prin tractatele de spre care vorbirăm. A declarat voinţa sa de-a ridica fortăreţele dărâmate, izvor al atâtor calamităţi şi ură, pe când acestea existau ! Ea pretinde să numească prinţi sau de-a dreptul, sau după o listă de candidaţi ce va da ţara, ca să poată da curs vechilor intrigi, nestatornicii de-altă dată, şi atârnărilor servile ale guvernatorilor pe care ea-i va alege. Ea merge şi mai departe de cât tot-deauna: a încercat ş-a izbutit a se amesteca în guvernarea din lăuntru a ţărilor sub pretext *de-a armoniza instituţiile din lăuntru după timp şi trebuinţele generale*; în sfârşit Poarta s-a arătat dispusă a nesocoti toate drepturile principatelor, chiar acela pe care le respectase în timpii trecuţi pe când România era prada arbitrariului Porţii.

A se guverna după legile lor, fără a adopta altele, după trebuinţele epocii, a fost un drept pe care Principatele l-au (lu a) exersat tot deauna în toată întinderea lui. De va consulta cineva istoria lor legislativă în

[5] În sensul de „a fi convinse” (n. n.)

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

periodul acestor cinci-zeci din urmă ani, va rămâne în uimire văzând câte modificaţii s-au introdus în legislaţia lor, cât progres au făcut în acest mic spaţiu de timp, ast mic popor Român, abia cunoscut Europei occidentală. În această transformaţie progresivă, în această lucrare din lăuntru, operată în sânul unei soţietăţi turburată de rele şi intrigi necontenite, nu vedem pe nicăeri amestecul Porţii. Tot s-a operat după voinţa şi trebuinţele astei soţietăţi reprezintată de prinţii şi adunările ţării.

Pretenţiile ilegale ce Poarta a manifestat înaintea tractatului de Paris, le-a reprodus, cu oare-care sfială, la congresul din Paris; şi în urmă, la conferinţele din Constantinopol după ce s-a sub-scris tractatul de la 30 martie.

IX.

Turcia a făcut o nouă greşeală protestând în contra prelungirii ocupaţiei austriece în Principate, arătându-se, din contra, favorabilă acestei prelungiri.

Oamenii ei de Stat nu văd că astă ocupaţie nu poate avea alt efect, decât a face pe Români să le pară rău de trecut din pricina vexaţilor prezentului?

Austria se înşeală dacă crede că fără de primejdie poate succede politicii ţarilor.

În general se crede că Staturile cele mici sânt lesne de cotropit, şi plecând de la acest prinţip numai, nu se gândesc că de multe ori puterea lor consistă chiar în propria lor slăbiciune. Într-alt chip cum am putea explica rezistenţa Moldo-României, (dacă n-am vorbi de cât de dânsa), de a nu cădea în mâinile uneia din puterile ce o învecinesc?

Călcând drepturile Principatelor, Poarta a slujit interesele Rusiei, dându-i prilej de amestec în ţară şi de protejare.

Rusia, după ce a pregătit duhurile a îngădui dominaţia ei prin binefaceri, a încercat în urmă a călca în picioare independenţa Principatelor ce ea însă-şi garantase; însă n-a izbutit în aceasta.

Făcând aceeaşi încercare, Austria nu se adastă la aceeaşi neizbândă?

Ocupând Principatele cu consimţământul Porţii, al Franţei şi al Engliterei, cu scopu(l) de a păstra neutralitatea ţării, şi de a o scuti de ocupaţia rusă, sub ce pretext şi cu ce drept mai le ocupă astăzi când nu mai există nici un motiv din cele ce însemnarăm? Aliată a Franţei şi a Engliterei într-un războiu a cărei misie a fost de-a apăra drepturile ameninţate de pretenţiile Rusiei, precum şi trecerea Prutului, Austria ar putea oare, fără de a da bănuieli Europei despre intenţiile sale, să calce drepturi pe care ea a vrut să facă pe alţii să le respecteze?

Prelungind cu stăruinţă ocupaţia, nu va dobândi alt rezultat de cât a da bănuieli despre bunele-i cugetări şi de-a ridica în contra-i opinia publică, ce nici până astăzi nu prea i-a fost favorabilă, din pricina politicei sale şovăitoare în vremea războiului. Să adăugăm încă că şi de va fi având gânduri secrete şi ambiţioase, acele nădejdi nu pot izbuti întru nimic. Petersburg observă Viena, şi nu va îngădui să izbutească în folosul altuia copia unui original ce n-a slujit pe Rusia; Franţa şi Englitera, care n-au cerut războiul, îşi vor ţine făgăduinţele lor, adică de a nu permite unei aliate, ce nici n-a tras spada, să se bucure singură de o conchistă teritorială, cu care se calcă drepturile şi interesele echilibrului Europei, şi a culege singură fructele unei victorii care n-o costă nimic şi care nu e a sa.

X.

Ocupaţia dar de astăzi a Principatelor de armiile austriece, cu primirea Porţii, este o a doua însemnată greşeală ce face această putere în paguba României.

Din nenorocire aceasta nu e cea din urmă, şi mai avem încă o a treia imputare a-i face atât mai serioasă, cu cât se atinge mai mult de autonomia Principatelor, în momentul acesta care este cel mai decisiv şi mai critic. E vorba despre firmanul de convocaţia divanelor chemate pentru a exprima opinia Principatelor şi dorinţele lor în privinţa organizaţiei viitoare.

În virtutea acestui firman, (în contra căruia Europa n-a zis nimic până acum) Principatele vor fi oare consultate? În ce mod şi prin ce organe îşi vor exprima dorinţe şi trebuinţele lor?

Cinci comiteturi, pentru formarea cărora nu s-au consultat nici legile, nici datinele, nici obiceiurile şi gradul de civilizaţie al ţăr(i), vor constitui fiecare divan. Aceste comiteturi se vor mărgini a-şi exprima dorinţele ce se vor examina întâi de către Comisia europeană; şi, după ce vor trece mai întâi printr-acest examen, se vor supune unui al doilea examen şi vor deveni obiectul desbaterilor ulterioare între Poartă şi puterile aliate.

Însă, după aceste încercări şi dezbateri, Principatelor, care sânt partea interesantă şi principală într-această desbatere, li se vor da cel puţin dreptul de-a avea reprezentanţi, comisari, sau mai bine avocaţi în conferinţele ce se vor ţine ca să le justifice voinţele, să le apere cererile şi să le susţie drepturile?

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Nu ! Firmanul e hotărâtor; glasul Moldo-Românilor nu se va auzi în conferinţe: ei nu vor avea nici glas deliberativ, nici glas consultativ; nu vor avea nici chiar un delegat care să le apere drepturile, şi relaţiile divanelor cu comisia europeană se vor opera *prin mijlocirea comisarului otoman*.

Nu este destul atât: Poarta îşi încheie firmanul mai rău de cât îl începe. Turcia, prin cel din urmă articol, declară cu ton de stăpân desăvârşit, iar nu de suzeran, că dacă divanele vor îndrăzni să iasă din şirul lucrurilor existente, *se vor lua măsuri de dojenire pentru asemenea purtare*.

Poarta, scriind şi vorbind astfel Românilor, uită că adevăratul ei titlu, acela ce i se da până astăzi de Europa, acela sub care figurează în tractatul de Paris, este titlul de suzerană. De-aci îi vin drepturile asupra României, însă de-aci şi îndatoririle. Tonul dar şi dispoziţiile firmanului nu se aseamănă cu îndatoririle Porţii şi păşesc peste drepturile Principatelor.

Tractatele Porţii cu Rusia, desfiinţate întru ceea ce privesc relaţiile între dânsele a acestor două puteri, rămân în fiinţă în ceea ce privesc drepturile recunoscute printr-însele Principatelor, drepturi chezăşuite prin tractatul de la 30 Martie6, pe care Poarta urmează să-l respecteze.

Să ne întoarcem acum iar la firman. Care-i este sensul? Care este şirul lucrurilor din care divanele nu pot eşi? Până la ce punct le este iertat a manifesta dorinţele ţări(i)? Li se vor lua în băgare de seamă acea manifestare? Asupra acestor chestii există o adâncă tăcere.

Comitetele, zice firmanul, „au drept a delibera asupra Regulamentelor Principatelor". Acesta e dreptul cele mai întins ce li se acordă. Să lăsam că dreptul acesta l-a avut Principatele şi că era de prisos a se mai specifica din nou, dar să ne întrebăm şi să întrebăm pe Poartă, Regulamentele sânt ele oare instituţii viţioase? Imperiul otoman are mai bune? şi n-ar fi de dorit pentru regeneraţia Imperiului său să aibă asemenea Regulamente în toate provinciile ei? Cine mai crede astăzi că Regulamentele sânt pricina relelor ce bântuie ţara Românească? Cine nu ştie că ele provin mai mult din nestatornicia şi slăbiciunea guvernului ei, iar mai cu osebire din neîncrederea ce are Românul în ziua de mâine, şi din necontenitele frământări provenite din intrigile ambiţiilor, necontenit în luptă, şi de conflictele în care sânt puse interesele puterilor ce-o învecinesc?

Uitând Europa acestea şi ocupându-se numai cu revizia legilor din lăuntru, n-ar putea cineva să crează că nu este serios dispusă a tămădui răul şi că fuge de prilejul a găsi rana ca să nu fie silită a o vindeca?

Dreptul de-a delibera asupra Regulamentelor Principatelor, drept pe care firmanul nu-l contestează, cum îl înţelege oare? Alegerea Prinţilor este oare coprins într-însul? sau puterile voesc să-şi însuşească misia de-al numi? Poarta voeşte să-l aleagă ea? şi puterile voesc să se amestice în revizia Regulamentelor?

Înainte de firmanul din Octombrie 1856, aceste puncturi nici că erau în dezbatere.

Convenţia de la Balta-Liman (care nu suspenda de cât pentru şapte ani, astăzi expiraţi constituţia ţării), această convenţie este acum desfiinţată prin război şi Principatele reintră neapărat, astfel o cere dreptatea şi tractatul Parisului[7], în drepturile lor recunoscute de tractatul de Adrianopol şi regulamentele organice. Vor fi dar în dreptul privilegiilor lor de-aşi alege prinţii şi de-a se administra în virtutea vechilor lor capitulaţii, neîncetat reînoite sau confirmate.

Dacă dreptul de a-şi alege prinţi se va lua Principatelor, dacă autonomia lor se va mântui, dacă Europa va pretinde a se amesteca în redacţia Regulamentelor lor, atunci ori ce om serios se va putea întreba la ce a slujit Românilor războiul, în urma căruia au suferit atât de mult, la ce le slujeşte astăzi protecţia Europei; neapărat nu alta, de cât ai face mai nenorociţi, mai maltrataţi, mai puţin independenţi, dându-le legi dictate de străini; ar greşi atunci oare Români(i) dacă suspinând ar cere trecutul cu relele lui?

XI.

Tractatul de Paris, ce păstrează privilegiile Principatelor, a introdus o simţitoare modificaţie în starea lor.

Poarta rămâne suzerană cu drepturile ei de tribut şi omagiu, şi ci îndatoririle ce de mai multe ori a subscris, dar în locul protectoratului *exclusiv* al Rusiei, succede protectoratul *colectiv* al puterilor celor mari ale Europei.

[6] Art. XXIII din tractatul de Paris, ce coprinde că administraţia Principatelor va fi independentă şi naţională.

[7] Art. XXII. Principatele vor urma a se bucura, sub suzeranitatea Porţii şi sub garanţia puterilor contractante, de privilegiile şi imunităţile ce posedau.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Acest protectorat colectiv va fi sau o vorbă zadarnică, sau va avea de ţintă scopul de a da Principatelor o chezăşuire mai interesantă şi cu rezultate priincioase de cât acelea ce le dăduse Rusia, va avea de ţintă apărarea drepturilor lor în contra tuturor acelora ce ar voi să le calce.

Care sânt pericolile ce ameninţă drepturile Principatelor?

Care sânt mijloacele cele mai sigure pentru a le feri de-acele pericole?

Înainte de războiul din urmă primejdia venea de la Rusia. Mulţumită unei politic iscusite, ea ştiu a-şi statornici şi a-şi creşte influenţa sa în Principate. Acum însă proiectele ei s-au dat pe faţă; masca a căzut şi nu ne mai putem teme de dânsa.

Ceea ce este de temut astăzi pentru Principate, este acel spirit de temere în privinţa Rusiei, pe care l-am mai spus şi care există chiar după războiul trecut. Este cu dreptul oare a nu lăsa pe Români să se bucure de drepturile ce le-a dat Rusia, numai fiind că le sânt date sau garantate de ea?

O asemenea greşală, a lua umbra drept realitate, nu se poate face de nişte adevăraţi politici.

Primejdiile ce ameninţă astăzi Principatele, o putem zice cu încredere, vin mai mult de la Austria şi Poarta de cât de la Rusia.

Ce trebuie dar să facă puterile Europei ca să spere drepturile Principatelor Române şi să le asigure prosperitatea? După idea noastră, doar lucruri ar ridica anevoinţele, ar nimic toate stavilele, ar înfrâna toate ambiţiile, şi ar face a înceta toate intrigile.

Cea dintâi, să declare apărate de ori ce călcare drepturile ce Principatele dobândiseră în urma tractatului de la Adrianopol.

Cel de-al doilea, să dea două garanţii acestor drepturi: Unirea Principatelor şi ereditatea Prinţului, ales de naţia Română în deplină libertate.

Unirea Principatelor are în favorul ei un proverb vechi dar adevărat: Unirea face puterea. Nu este dovedită puterilor, acelora cel puţin ce n-au nici o ambiţie că puterea relativă a Principatelor, în loc de-a fi păgubitoare la vreuna dintr-însele este o garanţie de repaos şi linişte pentru fie care dintr-însele în parte, şi o balanţă pentru echilibru Europei.

Unească-se Moldo-România, şi va forma o naţie în care intriga cu anevoinţă se va strecura. Vecinii vor găsi o barieră grea de sărit; Turcia are înainte-i o barieră mai serioasă: integritatea ei nu va mai putea fi ameninţată aşa de lesne, şi ţara ce o va apăra astfel, în loc de a fi împotrivă-i, iar fi cu atât mai credincioasă, cu cât ar vedea că prin politica înţeleaptă a Porţii, şi-a dobândit puterea a apăra chiar pe Poarta şi a se apăra împreună !

Unească-se Principatele şi în loc de a fi un câmp deschis tuturor năvălirilor şi ocupaţiilor decorate cu ori ce titlu, în loc de-a fi expuse prin situaţia lor politică necontenitelor invazii, ca şi locuitorii expuşi frigurilor de bălţi infecte, vor forma o miliţie destoinică a apăra frontierele şi a sluji de avangardă Otomanilor, atunci pământul lor, ocrotit de astă putere relativă, va fi fericit şi va produce cu securitate bogăţiile sale din lăuntru. Proprietăţile, mai necultivate astăzi, se vor acoperi cu bogate holde. Stepele sale până aci pustii, nestrăbătute mai de nici un drum, se vor acoperi în scurt timp cu şosele, care vor înlesni comunicaţia, şi în fine drumurile de feri vor brăzda lungile sale câmpii. Apele sale vor deveni nişte arterii binefăcătoare pentru comerţ şi civilizaţie, şi Europa întreagă va privi cu bucurie efectul protecţiei sale şi va primi tributul recunoştinţei Românilor.

Ca să se realizeze acest viitor, mai este încă o măsură de întrebuinţat, nu mai puţin folositoare de cât ce dintâi. În situaţia politică în care se găseşte Moldo-România, după cum noua numire a Prinţului pe şapte ani ni s-a părut un pas spre progres, şi cea pe viaţă se părea şi mai mare, asemenea şi ereditatea lui ni se pare neapărat trebuincioasă.

Atunci numai se va pune un termen acestei nestatornicii, cauză principală a tuturor nenorocirilor României. Atunci numai vor înceta intrigile în ţară şi chiar afară din ţară. Oamenii luminaţi şi influenţi ai Principatelor, în loc de a se depărta de alesul naţiei, se vor strânge împrejuru-i şi vor sluji împreună ţara, când nu vor mai fi preocupaţi a-şi sluji propriile lor ambiţii. Geloziile, rivalităţile din familii, tot deauna funeste în Staturile cele mici, se vor stinge puţin câte puţin; şi în fine, Prinţul ne mai fiind pus în luptă ca în trecut, ne mai fiind silit a-şi întrebuinţa vremea şi facultăţile ca să placă puterilor străine şi să-şi pregătească lui sau la ai lui mijloace de-a viza la un tron efemer, nu va mai avea alte grije sau alt studiu de cât acelea de a administra ţara desfăşurând toate isvoarele de prosperitate sub privegherea unei adunări naţionale şi sub garanţia Porţii şi a Europei.

Aceasta este, ni se pare, soluţia cea mai de dorit în starea lucrurilor de astăzi, fiind că este cea mai practicabilă, şi fiind că, respectând drepturile puterii suzerane, asigurăm tot într-o vreme drepturile şi privilegiile naţiei Române.

XII.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)

Această soluţie conformă, în parte cel puţin, cu intenţiile a trei din puterile ce au subscris tractatul Parisului, Congresul ar fi putut s-o hotărască şi s-o adopteze. Cu toate acestea plenipotenţiarii au preferat să mai adăste. Această adăstare funestă intereselor României pe care o ţine de nouă ani în neastâmpăr, neştiind cum o să se rezolveze chestiile fundamentale a le organizaţiei ei, România a primit-o cu linişte şi resignaţie.

Cum ar fi putut ea să vorbească, când cei ce o guvernă îi închide gura, suprimă jurnalele; când armiile străine îi ocupă teritoriul când chiar Turcia al căreia interes ar fi ca ea cea dintâi să apere indipendenţa Moldo-României şi pământul ei de ocupaţii străine, ea îngăduie ocupaţia austriacă, lasă să se vădească dorinţa de dominaţie, şi printr-un firma se împotriveşte a lăsa pe Români să-ţi manifesteze dorinţele şi să-şi apere drepturile prin reprezentanţi aleşi de dânşi(i), drept de apărare ce se acordă chiar vinovaţilor ! Tăcerea dar a Românilor u este un consimţământ al lor, ci este mai cu seamă o elocventă protestaţie ce le este ertată celor slabi. Asculte această tăcere Puterile europene, şi vor auzi glasul României îndreptându(-)se la toate, şi la fie care în parte, cerând cu tractatele în mână autonomia lor.

Ruşilor le zice: „M-aţi protejat mult timp şi v-am fost recunoscătoare. Dar într-o zi fără pretext m-aţi ocupat cu nedrept, şi nu v-aţi sfiit, într-o luptă ce nu mă privea pe mine, să declaraţi Europei că mă luaţi drept zălog.

„Călcându-mi independenţa, ce-mi protejaţi până aci, m-aţi autorizat a crede că binefacerile voastre era dictate de interes, şi aţi pierdut într-o zi influenţa ce dobândiseră̆ţi după mulţi ani de ocrotire. Îndreptaţivă-ţi greşeala; apăraţi autonomia pe care n-aţi putut-o călca fără pedeapsă."

Austriei: „Ai venit în Principate cu scop mărturisit de ale apăra de năvălirile şi relele războiului. V-am fost recunoscători şi v-am primit cu frăţie şi bunăvoinţă; dar când nea-m încredinţat că de şi s-a făcut pacea, armiile tale tot vor să ocupe ţara, n-am putut să mai hrănesc pentru tine decât nemulţumire şi neîncredere. Interesele tale comerciale şi influinţa ce ai trebuinţă a păstra pe Dunăre te invită să adopţi altă politică, şi în loc de-a insufla ura sileşte(-)te să ne atragi simpatiile, respectându(-)ne drepturile şi autonomia".

Turciei: „Îmi eşti suzerană: nu ţi-am contestat nici odată acest titlu. Viu să-ţi cer a-mi respecta drepturile. De ce nu te încrezi în mine? De ce îngădui ocupaţia teritoriului meu? De ce ameninţi vechile noastre privilegiuri? De ce înnăbuşeşti glasul dorinţelor mele? De ce nu îngădui ca la Conferinţele ce vot hotărî viitorul meu, să am, daca nu reprezentanţi ai naţionalităţi(i) mele, care să voteze cu judecătorii mei, cel puţin delegaţi care să apere dorinţele mele? Nu lăsa altora pretextul, dorit poate, de-a ne proteja. Protege-ne chiar tu ! Respectează-ne autonomia ce am câştigat-o prin sânge de la Sultan(i) voştri, şi ne-a consfinţit-o nenumărate tractate".

În sfârşit, Franţei şi Engliterei: „Aţi combătut în numele dreptăţii: face-ţi să se respecteze dreptatea. Nu ne trageţi din ghiarele unei ambiţii ca să ne lăsaţi în ghiarele alteia. Austria n-a vărsat nici o picătură de sânge, în vreme ce voi aţi vărsat pe-al vostru. N-o lăsaţi să culeagă roadele unui război, ale cărui dureri numai voi le aţi suferit. Turcia vă e datoare respect pentru integritatea ce i-aţi asigurat; întrebuinţaţi influenţa legitimă ce aţi dobândit asupră-i, ca să pledaţi causa noastră, ce este dreaptă şi care interesă atât pe voi cât şi pe noi.

„De şi Stat secundar, România are şi ea valoare în ochi(i) Europei şi în echilibrul ei. Ea neutralizează acest mare râu al Dunării, unul din principalele arterii ale continentului. Aţi fost destul de puternice ca să preîntâmpinaţi, fiţi destul de înţelepte ca să prevedeţi răul.

„Greşalele diplomaţiei să nu mai formeze acelaşi nod al chestiei Orientului pe care sabia voastră l-a tăiat.

„Asiguraţi-ne autonomia şi nu îngăduiţi ca să fim nici Paşalâc turcesc, nici Provincie rusească sau austriacă.

„Aceasta ar fi în contra interesului Europei şi după cum a zis un mare orator Englez: *în contra dreptului*.

„Ministerul care dirige trebile Engliterei, s-a arătat tot-deauna apărător al dreptului naţiilor; părăsind astăzi apărarea drepturilor României nu şi-ar schimba politica, şi nu şi-ar înmulţi numărul inamicilor săi.

„Cât pentru Franţa, România ce tot-deauna a simţit o vie simpatie pentru dânsa, îşi întoarce ochi(i) asupră-i ca spre o soră mai mare în civilizaţie şi progres şi adastă de la dânsa sprijin şi protecţie."

Iată ce zice Europei tăcerea României. Şi noi, ca să încheiem, ne întoarcem la o consideraţie dezvoltată în această scriere şi întrebăm: Care a fost cauza amestecului Rusiei în Principatele Române? Călcarea drepturilor Principatelor de Poarta Otomană.

Aceleaşi cauze n-ar produce aceleaşi efecte?

Mijlocul cel mai sigur pentru Occident de-a desfiinţa influenţa rusă în Orient, nu este de-a şterge până şi urmele binefacerilor ruseşti; ci de a garanta drepturile popoarelor şi de ala da mai mult decât le dăduse Rusia.

Puterile occidentale se îndoiesc oare de izbânda unei asemenea politici?

Tractatul din Paris fi-va oare numai o hârtie scrisă?

FINE.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:46 UTC)